

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

خوش آمدید

مای درس

www.my-dars.ir

درس اول منطق پایه دهم انسانی

مهدیه شریفی پور دبیر منطق

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

ابن سینا:
علم منطق علم ترازوست و علم
های دیگر، علم سود و زیان، و هر
دانشی که به ترازو سنجیده
نشود، یقین آور نباشد، پس چاره
نیست از آموختن علم منطق

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.maydas.ir

درس: ۱

منطق

ترازوی اندیشه

www.my-dars.ir

اهداف کلی :

- تعریف منطق و فایده آن و ارتباط آن با علوم دیگر
- ذکر دو حیطة اصلی منطق: تعریف، استدلال
- تقسیم دانش بشری به دو حیطة کلی: تصور تصدیق

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اهداف جزئی : بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند :

- ۱- علم منطق را تعریف کند .
- ۲- کار منطقیون را بررسی کند .
- ۳- فواید دانستن تعریف مغالطه و انواع مغالطات را بفهمد .
- ۴- علت نیاز داشتن به علم منطق را درک کند .
- ۵- بداند که منطق علمی است کاملا کاربردی و عملی نه نظری .
- ۶- دو حیطة اصلی منطق را تعریف کند و مثال بزند .
- ۷- دو حیطة دانش بشری را بداند و مثال بزند .

نگاه گذرا

در ابتدا با تعریف علم منطق به عنوان علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است آشنا می شویم

سپس خطای اندیشه «مغالطه» و برخی ویژگی هایش را می شناسیم.

در قدم بعد حیطه کاربرد وموارد استفاده از علم منطق را مورد بررسی قرار می دهیم.

و در پایان نیز با تقسیم بندی علم به «تصور و تصدیق»، به توضیح راه رسیدن به آن ها (که همان دو بخش اصلی منطق یعنی «تعریف» و «استدلال» است) می پردازیم

- ۱- مغالطه (سفسطه): هرگونه خطای اندیشه، چه عمدی و چه غیر عمدی.
- ۲- تصور: درک ما از مفاهیم مختلف همچون سیرغ، درخت و... را «تصور» می گویند.
- ۳- تصدیق: جملاتی که در آن حکم و قضاوت وجود دارد و در آن ها اوصافی را به چیزی نسبت می دهیم یا از آن سلب می کنیم.
- ۴- تعریف: کاری که برای رسیدن به چپستی یک تصور «مفهوم» جدید انجام می هیم، تعریف نام دارد.
- ۵- استدلال: کاری که برای رسیدن به یک تصدیق جدید انجام می دهیم، استدلال نام دارد.

علم منطق: علمی است که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است.

- نحوه جلوگیری از خطای اندیشه توسط منطق دانان:
- بررسی انواع خطاهای فکر.
- دسته بندی انواع خطاهای فکر.
- بیان قواعد درست اندیشیدن

مای درس

گروه آموزشی عصر

• خطای اندیشه = مغالطه = سفسطه

مغالطه: در علم منطق مانند بیماری است در علم پزشکی

ذهن انسان به صورت طبیعی بر اساس قواعدی می اندیشد ، منطق دانان این قواعد را کشف کرده اند و به صورت علم منطق در اختیار ما قرار داده اند .

بنابراین: قواعد منطقی ، قواعد طبیعی ذهن ما هستند که کشف و تدوین

شده اند ، نه اختراع و ابداع گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

فکر و ذهن انسان همواره در معرض لغزش و خطا است .

در دو موقعیت:

۱. در استدلالهای پیچیده.

۲. در تعریف دقیق اصطلاحات خاص.

با به کارگیری علم منطق، سریع تر و دقیق تر می توان عوامل لغزش و
خطای فکر را تشخیص داد.

مابای درس

گروه آموزشی عصر

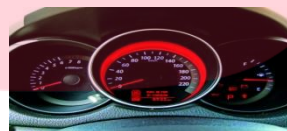

ریز نکته:

به کارگیری علم منطق است که باعث جلوگیری و تشخیص خطای فکری گردد نه صرفا دانستن علم منطق.

ویژگی های علم منطق:

۱. توسط هیچ کس اختراع نشده بلکه با کشف قواعد تفکر به دسته بندی و توضیح آن ها می پردازد.
۲. علمی کاربردی است که باید به صورت عملی فرا گرفته شود (مانند دوچرخه سواری، شناو...).
۳. دانش منطق ابزاری در خدمت سایر علوم است مانند:

سیستم کنترل خودرو:

شاقول بنایی:

ترازوی مغازه داران:

www.my-dars.ir

مای درس

گروه آموزشی

تبحر در علوم کاربردی نیاز به **تمرین و ممارست** دارد و از آن جا که **منطق علمی** کاربردی است، برای مهارت یافتن در آن نیاز به **تمرین و ممارست** است.

هر که نهایت تلاش خود را برای رسیدن به هدف
به کارگیرد، به تمام خواسته‌هایش می‌رسد
امام علی (ع)

مای درس

www.my-dars.ir

دانستن منطق:

۱. دانستن منطق برای فهم فلسفه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. برای فهم فلسفه و ارزیابی اندیشه‌های فلسفی.
۲. نیاز ما در زندگی برای درست فکر کردن و تصمیم گرفتن.
۳. استدلال آوری و تعریف کردن صحیح، اموری نیستند که تنها در محیط تحصیلی با آنها سر و کار داشته باشیم این امور قسمتی از سخنان روزانه ما را تشکیل می‌دهند

تصویر

اقسام علم:

تصدیق

۱- **تصور:** ادراک ما از مفاهیم مختلف همچون مثلث، سیرغ و..... را تصور می گویند. یعنی زمانی که مفهومی همچون مثلث را می شناسیم در واقع نسبت به آن تصور به دست آورده ایم به این علم ما به مثلث علم تصویری می گویند.

مای درس

ویژگی های تصور:

۱. یکی از اقسام علم است.
۲. به واقعیت داشتن یا نداشتن آن کاری نداریم. www.maydars.com
۳. به ارتباط آن با مفاهیم دیگر و سایر امور کاری نداریم.

۲- **تصدیق:** زمانی که میان دو یا چند تصور نسبتی برقرار کنیم که در آن حکم و قضاوت وجود داشته باشد، با تصدیق مواجه شده ایم مثلاً «**مثلث سه ضلعی است**» یک تصدیق است. زیرا در آن حکم به بودن نسبت. میان تصور «**مثلث و سه ضلعی**» شده است.

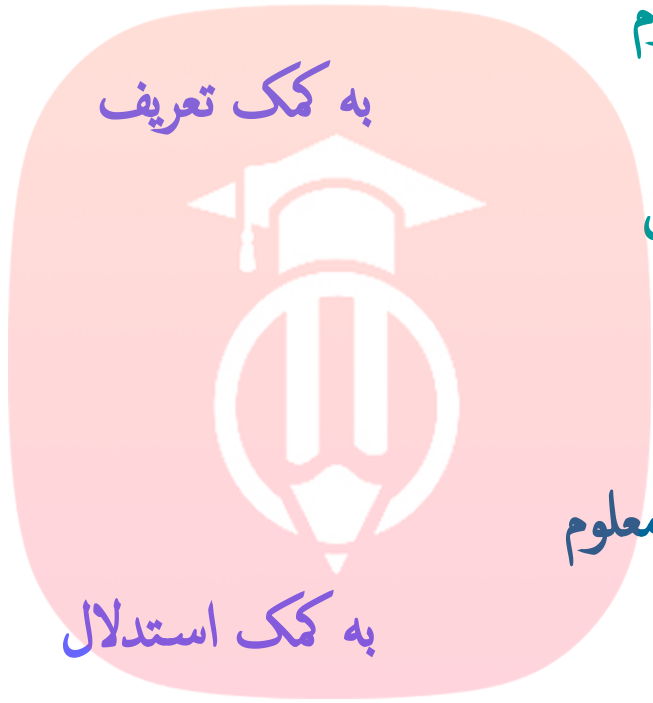
ویژگی های تصدیق:

۱. یکی از اقسام علم است.
۲. دارای حداقل دو تصور است.
۳. در آن حکم قضاوت وجود دارد.
۴. قابلیت صدق و کذب دارد. **یوه آموزشی عصر**
۵. در آن اوصافی را به چیزی نسبت می دهیم یا از آن سلب می کنیم.

مای درس

www.may-dars.com

به کمک تعریف

به کمک استدلال

تصورهای معلوم

تصورهای مجهول

تصور:

تصدیق های معلوم

تصدق های مجهول

تصدیق:

مای دارس

www.my-dars.ir

A decorative banner featuring two pink roses with green leaves on either side of a central pink rounded rectangle containing the website address. The text 'مای دارس' is written in a large, light pink font above the banner.

اقسام تفکر:

تفکر و اندیشیدن برای گسترش علم و کاهش مجهولات است و از آن جایی که علم تقسیم شد به تصور و تصدیق.

می توانیم بگوییم تفکر راه رسیدن به تصور و تصدیق جدید است.

به تفکری که ما را به تصور جدید برساند تعریف می گویند.

به تفکری که ما را به تصدیق جدید برساند استدلال می گویند

تعریف

تصور

گروه آموختنی عصر
اقسام تفکر: تصور و تصدیق

اقسام علم:

استدلال

تصدیق

www.my-dars.ir

سوالات تشریحی:

- ۱- علم منطق را تعریف کنید. علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است.
- ۲- منطق دانان، برای اینکه انسان در زمان اندیشیدن دچار مغالطه نشود، چه کوششی نموده اند؟ با بررسی انواع خطاهای ذهن و دسته بندی آنها، راه های جلوگیری از آنها را نشان دهند. قواعدی را که باید رعایت کنیم تا دچار خطای فکری یا اصطلاحاً مغالطه نشویم، مشخص کرده اند.
- ۳- چرا منطق را به شاقول بنایی تشبیه کرده اند؟ زیرا به کارگیری آن باعث پدید آمدن بنای فکری مستحکمی می شود؛ اما آجرها و مواد لازم برای ساختن این بنا را باید از علوم دیگر تهیه کرد.

جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید:

- ۱- منطق علمی **کارپردی** است که تبحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد
- ۲- دانش **منطق** ابزاری در خدمت سایر علوم و دانش هاست .
- ۳- دانش بشری را به دو حیطه کلی تقسیم می کنیم که عبارتند از .. **تصورات** .. و .. **تصدیقات** .. .
- ۴- در .. **تصدیقات** حکم و قضاوت وجود دارد و در آنها اوصافی را به چیزی نسبت یا از آن سلب می کنیم.

www.my-dars.ir

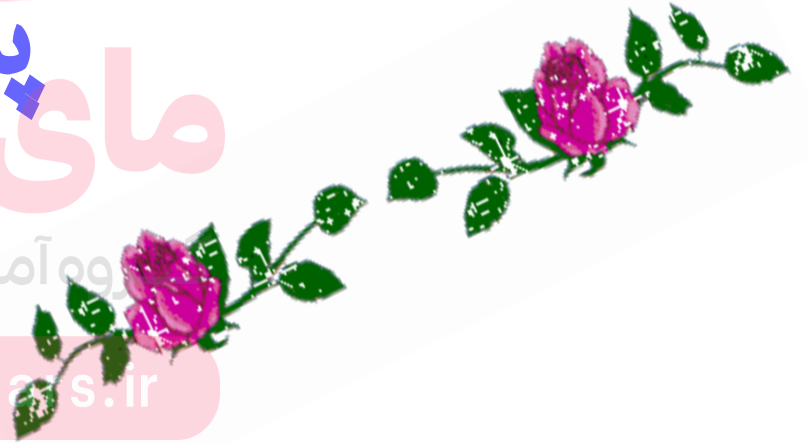
خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی و ما رستگار

از حسن توجه شما عزیزان سپاسگزارم

پایان

شریفی پور

www.my-dars.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خوش آمدید

مای درس

www.my-dars.ir

درس دوم منطق پایه دهم انسانی

مهدیه شریفی پور دبیر منطق

شهرستان بندر خمیر

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

www.mydars.ir

باید دانست مغالطه به الفاظ بیشتر از آن باشد که به معانی؛ و اکثر مغالطات
لفظی به اشتراک اسم بُود. «مای درس»
«خواجه نصیر الدین طوسی»
«اساس الاقتباس»
گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

لفظ و معنا

مادۀ درس

www.my-dars.ir

اهداف کلی :

- آموختن ارتباط زبان و ذهن «لفظ و معنا»
- درک اهمیت زبان و نحوه صحبت کردن و نوشتن عبارات در انتقال پیام و جلوگیری از خطای ذهنی.
- آموختن چند مغالطه در حوزه زبان. «الفاظ»
- آشنایی با انواع سه گانه دلالت: مطابقی، تضمینی، التزامی.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اهداف جزئی : بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند :

۱- نوع دلالت لفظ بر معنا را در عبارات تشخیص دهد.

۲- معنای واژه‌ها را بشناسد.

۳- مشترک لفظی را تعریف کند.

۴- انواع دلالتها را تعریف کند.

۵- بداند که مغالطه توسل به معنای ظاهری چیست.

۶- مغالطه نگارشی کلمات به چه معناست.

۷- مغالطه در مرجع ضمیر را با ذکر مثال بیان کند.

نگاه گذرا

در این درس پس از آشنایی با **مغالطه اشتراک لفظ** ، به معرفی سه نوع دلالت لفظ می پردازیم.

۱- دلالت مطابقی

۲- دلالت تضمنی

۳- دلالت التزامی

و بر اساس همین سه نوع دلالت ؛ **مغالطه «توسل به معنای ظاهری»** را بیان می کنیم و با دو مغالطه دیگر و مثال هایشان آشنا می شویم:

گروه آموزشی عصر

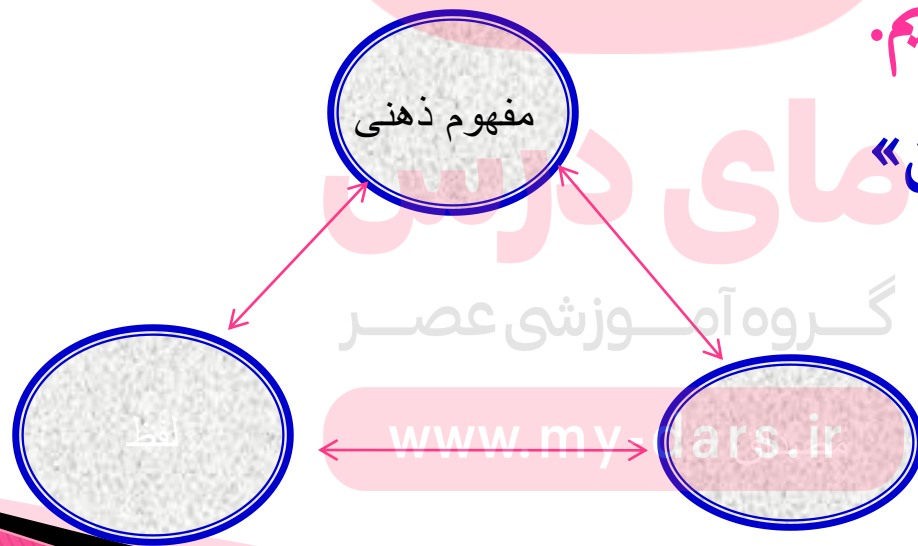
www.my-dars.ir

۱- مغالطه نگارشی کلمات

۲- مغالطه ابهام در ضمیر

- مغالطه اشتراک لفظ: اشتباه گرفتن کلمات دارای ظاهر مشترک.
- دلالت مطابقی: زمانی که معنای اصلی و کامل لفظ، مورد نظر است.
- دلالت تضمنی: زمانی که بخشی از معنای اصلی لفظ، مورد نظر است.
- دلالت التزامی: زمانی که معنای لازمه لفظ، مورد نظر است.
- مغالطه توسل به معنای ظاهری: به کار بردن دلالت مطابقی به جای تضمنی و التزامی.
- مغالطه نگارشی کلمات: عدم رعایت علائم سجاوندی و حرکات کلمات و دیکته ان ها.
- عالم خارج: دنیای خارج از ذهن انسان، جهان واقعی.
- دلالت: حکایتگری و راهنمایی.

انسان بر اساس ارتباط سه حیطة «ذهن، زبان و خارج*» سخن می گوید.
آن چه در ذهن ما وجود دارد معنا و مفهوم است.
مثلا: مفهوم درخت در ذهن ما وجود دارد.
این مفاهیم را در قالب کلام و الفاظ بیان میکنیم و بدین طریق وارد حوزه
زبان می شویم و زمانی که این مفاهیم را در در عالم خارج می یابیم با مصادیق
آن مفهوم روبه رو می شویم.
*خارج: «عالم خارج از ذهن»

ذهن

مفهوم، معنی

زبان

خارج

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

رابطه

مفهوم / معنا	ذهن
مصدّق	خارج
لفظ	زبان

رابطه ذهن و زبان ← رابطه معنا و لفظ

رابطه ذهن و خارج ← رابطه مفهوم و مصداق

رابطه زبان و خارج ← رابطه لفظ و مصداق

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

ذهن انسان به صورت طبیعی بر اساس قواعدی می اندیشد ،
منطق دانان این قواعد را کشف کرده اند و به صورت علم منطق
در اختیار ما قرار داده اند .
بنابراین: قواعد منطقی ، قواعد طبیعی ذهن ما هستند که کشف و
تدوین شده اند ، نه اختراع و ابداع

مای درس

www.my-dars.ir

فکر و ذهن انسان همواره در معرض لغزش و خطا است .

در دو موقعیت:

۱. در استدلالهای پیچیده.

۲. در تعریف دقیق اصطلاحات خاص.

با به کارگیری علم منطق، سریع تر و دقیق تر می توان عوامل لغزش و
خطای فکر را تشخیص داد.

گروه آموزشی عصر

www.4u.ir

ریز نکته:

به کارگیری علم منطق است که باعث جلوگیری و تشخیص خطای فکری گردد نه صرفا دانستن علم منطق.

ویژگی های علم منطق:

۱. توسط هیچ کس اختراع نشده بلکه با کشف قواعد تفکر به دسته بندی و توضیح آن ها می پردازد.
۲. علمی کاربردی است که باید به صورت عملی فرا گرفته شود (مانند دوچرخه سواری، شناو...).
۳. دانش منطق ابزاری در خدمت سایر علوم است مانند:

سیستم کنترل خودرو:

شاقول بنایی:

ترازوی مغازه داران:

www.my-dars.ir

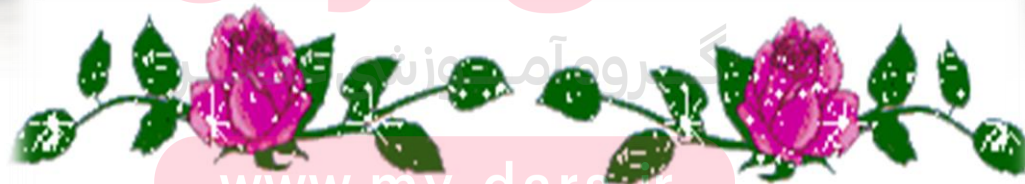
مای درس

گروه آموزشی

تبحر در علوم کاربردی نیاز به تمرین و ممارست دارد و از آن جا که منطق علمی کاربردی است، برای مهارت یافتن در آن نیاز به تمرین و ممارست است.

هر که نهایت تلاش خود را برای رسیدن به هدف
به کارگیرد، به تمام خواسته‌هایش می‌رسد
امام علی (ع)

www.my-dars.ir

دانستن منطق:

۱. دانستن منطق برای فهم فلسفه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. برای فهم فلسفه و ارزیابی اندیشه‌های فلسفی.
۲. نیاز ما در زندگی برای درست فکر کردن و تصمیم گرفتن.
۳. استدلال آوری و تعریف کردن صحیح، اموری نیستند که تنها در محیط تحصیلی با آنها سر و کار داشته باشیم این امور قسمتی از سخنان روزانه ما را تشکیل می‌دهند

تصویر

اقسام علم:

تصدیق

۱- **تصور:** ادراک ما از مفاهیم مختلف همچون مثلث، سیرغ و..... را تصور می گویند. یعنی زمانی که مفهومی همچون مثلث را می شناسیم در واقع نسبت به آن تصور به دست آورده ایم به این علم ما به مثلث علم تصویری می گویند.

مای درس

ویژگی های تصور:

۱. یکی از اقسام علم است.
۲. به واقعیت داشتن یا نداشتن آن کاری نداریم. www.maydars.com
۳. به ارتباط آن با مفاهیم دیگر و سایر امور کاری نداریم.

۲- **تصدیق:** زمانی که میان دو یا چند تصور نسبتی برقرار کنیم که در آن حکم و قضاوت وجود داشته باشد، با تصدیق مواجه شده ایم مثلاً «**مثلث سه ضلعی است**» یک تصدیق است. زیرا در آن حکم به بودن نسبت. میان تصور «**مثلث و سه ضلعی**» شده است.

ویژگی های تصدیق:

۱. یکی از اقسام علم است.
۲. دارای حداقل دو تصور است.
۳. در آن حکم قضاوت وجود دارد.
۴. قابلیت صدق و کذب دارد. **آموزشی عصر**
۵. در آن اوصافی را به چیزی نسبت می دهیم یا از آن سلب می کنیم.

مای درس

www.may-dars.com

به کمک تعریف

به کمک استدلال

تصورهای معلوم

تصورهای مجهول

تصور:

تصدیق های معلوم

تصدق های مجهول

تصدیق:

مای دارس

www.my-dars.ir

اقسام تفکر:

تفکر و اندیشیدن برای گسترش علم و کاهش مجهولات است و از آن جایی که علم تقسیم شد به تصور و تصدیق.

می توانیم بگوییم تفکر راه رسیدن به تصور و تصدیق جدید است.

به تفکری که ما را به تصور جدید برساند تعریف می گویند.

به تفکری که ما را به تصدیق جدید برساند استدلال می گویند

تعریف

تصور

گروه آموختنی عصر
اقسام تفکر:

اقسام علم:

استدلال

تصدیق

www.my-dars.ir

سوالات تشریحی:

۱- چرا در منطق به بحث الفاظ توجه می شود؟ زیرا برای بیان و انتقال افکار خود به دیگران از الفاظ استفاده می کنیم. خطای در الفاظ و معنای آنها می تواند باعث خطا در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود.

۲- اقسام دلالت لفظ بر معنا را نام ببرید و براد هر یک مثالی بیاورید.

دلالات مطابقی: دلالت لفظ بر معنا که مطابق با معنای اصلی لفظ است (دالت بر کل معنا) موبایلی خریدم.

دلالات تضمینی: دلالت لفظ بر معنای متضمن «در بردارنده» بخشی از معنای اصلی لفظ است (دالت بر جزء معنا) موبایلم شکست.

دلالات التزامی: دلالت لفظ بر معنا که بر لازمه یک شیء دلالت می کند : موبایل بارانم کردی.

سوالات تستی:

۱- برای بیان و انتقال افکار خود به دیگران از منطق استفاده می کنیم خطا در یکی آنها باعث خطا در سایر موارد شود . درست

۲- وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه و ذهن است و ذهن با دو حیطه زبان و جهان خارج ارتباط دارد. درست

۳- اشتباه در کتابت و نگارش نمی تواند باعث پدید آمدن خطای ذهنی شود . نادرست

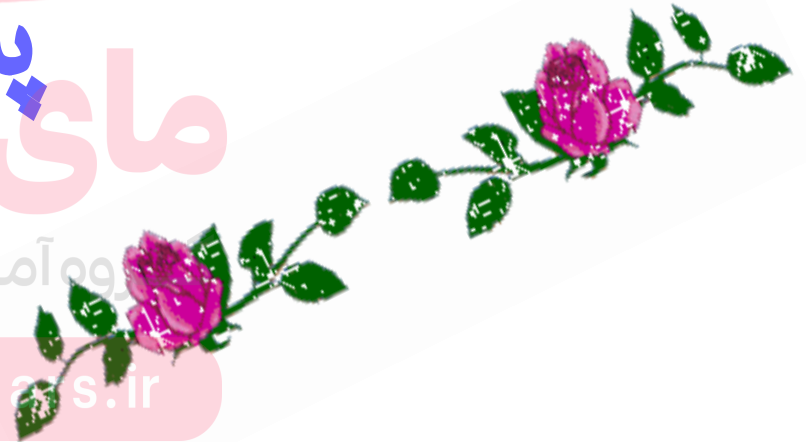
خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی و ما رستگار

از حسن توجه شما عزیزان سپاسگزارم

پایان

شریفی پور

www.my-dars.ir

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ

مای درس

خوش آمدید

مای درس

کتابخانه و روشی آموزشی

درس سوم منطق پایه دهم انسانی

مهدیه شریفی پور دبیر منطق

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

www.iranians.ir

درس سوم

مفهوم و مصداق

مای درس

کتاب روانه روزی

www.madain.com

اهداف کلی:

- ۱- آشنایی با مفهوم و مصداق
- ۲- آشنایی با مفهوم کلی و جزئی و اقسام آنها
- ۴- آشنایی با طبقه بندی مفاهیم.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.maydars.com

اهداف جزئی: بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند:

- ۱- مفهوم و مصداق را با ذکر مثال از یکدیگر تشخیص دهد .
- ۲- مفهوم جزئی را با ذکر مثال تعریف کند.
- ۳- مفهوم کلی را با ذکر مثال تعریف کند.
- ۴- نسبت های چهار گانه را با ذکر مثال بیان کند.
- ۵- مفاهیم را به درستی طبقه بندی کند.

در این درس به رابطه میان ذهن و عالم خارج می پردازیم و در واقع رابطه مفهوم و مصداق را بررسی می کنیم.

ابتدا مفهوم را به دو دسته جزئی و کلی تقسیم می کنیم. سپس رابطه میان مصادیق دو مفهوم کلی را بیان می نماییم و از این نسبت ها برای طبقه بندی مفاهیم استفاده می کنیم.

اصطلاحات جدید:

مفهوم جزئی: مفهومی که مصداق آن کاملاً مشخص است و قابلیت انطباق بر پیش از یک مورد را ندارد.

مفهوم کلی: مفهومی که قابلیت انطباق بر پیش از یک مورد را دارد.

رابطه تساوی: زمانی که مصادیق دو مفهوم کلی کاملاً یکی است.

رابطه تباین: زمانی که هیچ مصداق مشترکی میان دو مفهوم کلی نباشد.

رابطه عموم خصوص مطلق: مصادیق مفهوم عام تر همه مصادیق مفهوم خاص تر را در بر می گیرد.

رابطه عموم خصوص من وجه: دو مفهوم کلی در برخی مصادیق اشتراک دارند و هر کدام یک سری مصادیق

غیر مشترک دارند.

مای درس

www.my-dars.ir

در این درس:

به رابطه ذهن با عالم خارج یعنی مفهوم و مصداق خواهیم پرداخت.
مفهوم: معنا و تصویری که از کلمات در ذهن خود را، مفهوم گویند.

مفهوم=تصور=معنا=صورت ذهنی=ادارک ساده بدون حکم

مصداق: مثال و نمونه هر مفهوم را «مصداق» آن مفهوم می گویند. یا به عبارت دیگر به افراد یا اشیایی که در جهان خارج آن مفاهیم بر آن ها صدق می کند «مصداق» می گویند.

مثال:

برای مثال ما یک **تصوری** از کلمه انسان در **ذهن** خود داریم، که این همان **مفهوم** انسان است و مثال هایی که برای **مفهوم انسان در عالم خارج** وجود دارد «من و تو» **مصادیق** مفهوم انسان محسوب می شوند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

مفهوم جزئی و کلی:

مفهوم جزئی:

- ۱- تنها بر یک مصداق «فرد» خارجی قابل انطباق است. «یک فرد در خارج» دارد.
- ۲- مفهومی است که مصداق آن کاملاً مشخص است .
- ۳- قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

نکته:

«همین» و «همان» نیز مانند «این» و «آن» اسم اشاره به حساب می آیند و باعث جزئی شدن مفاهیم پس از خود می گردند. مثل مفاهیمی چون همیز میز و همان میز جزئی محسوب می شوند.

مفهوم جزئی

مای درس

مفهوم کلی:

مفهومی که قابلیت انطباق بر پیش از یک مورد را دارد. تمام مفاهیم به جز اسامی خاص و اسامی مورد اشاره با «این» و «آن» کلی محسوب می شوند.

به این ترتیب مفاهیم کلی عبارت اند از:

- ۱- مفاهیمی که مصادیق متعدد دارند؛ مانند میز، اسب، انسان.
- ۲- مفاهیم خیالی که مصادیق در خارج ندارند، مانند سپرغ، دیو
- ۳- مفاهیمی که مصادیق در خارج ندارند. و اصلاً نمی توانند مصادیق داشت باشند، مانند شریک خدا، مثلث دایره ای.
- ۴- مفاهیمی که یک مصداق دارند و قابلیت آن را دارند که مصادیق متفاوتی داشته باشند. مثل مولود کعبه، تنها پیراهن علی،
- ۵- مفاهیمی که یک مصداق دارند و در واقعیت و ذهن نمی توانند مصادیق دیگری داشته باشند؛ اما ممکن است به اشتباه در ذهن برخی مصادیق متعدد داشته باشد. مثل واجب الوجود.

نکته:

آن چه در کلی بودن یک مفهوم اهمیت دارد قابلیت انطباق بر پیش از یک مصداق است. نه داشتن مصاق های متعدد.

مفهوم کلی ←

گروه آموزشی عصر

رابطه میان مصادیق دو مفهوم کلی:

«اگر رابطه دو مفهوم کلی را از لحاظ مصادیقشان مقایسه کنیم چهار حالت امکان وقوع دارد.»

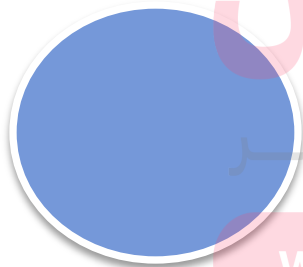
۱- تساوی:

زمانی که مصادیق دو مفهوم کلی کاملاً برابر باشد مانند:
انسان و متفکر،
مثلث و سه ضلعی.

اگر نسبت مصادیق و مفهوم تساوی باشد می توان گفت:

- ۱- هر انسان متفکر است
- ۲- هر متفکر انسان است.

انسان متفکر

www.my-dars.ir

دودایره منطبق

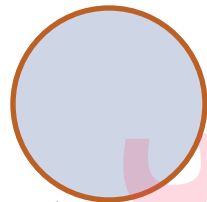
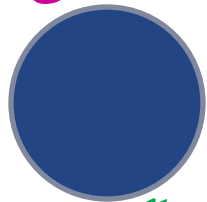

۲- تباین:

زمانی که هیچ اشتراکی میان مصادیق دو مفهوم کلی برقرار نباشد؛ مانند انسان و اسب

اگر نسبت مصادیق دو مفهوم باین باشد می توان گفت:

۱- هیچ انسانی اسب نیست. اسب انسان

۲- هیچ اسبی انسان نیست.

دو دایره ناسازگار

www.dars.ir

۳- عموم خصوص مطلق:

زمانی که یک مفهوم عام تر تمام مصادیق مفهوم خاص را در بر بگیرد؛ مانند ایرانی و آسیایی

اگر نسبت مصادیق دو مفهوم عموم خصوص مطلق می توان گفت:

۱- هر ایرانی آسیایی است.

۲- بعضی آسیایی ها ایرانی هستند.

۳- بعضی آسیایی ها ایرانی نیستند.

آسیایی

دو دایره متداخل «درون دیگری»

گروه آموزشی عصر

عموم خصوص من وجه:

زمانی که دو مفهوم دارای مصادیق مشترک باشند اما هر یک از آن ها مصادیقی نیز دارد که در دیگری وجود ندارد. مانند: ایرانی؛ دانش آموز

اگر نسبت مصادیق دو مفهوم عموم خصوص من وجه باشد، می توان گفت:

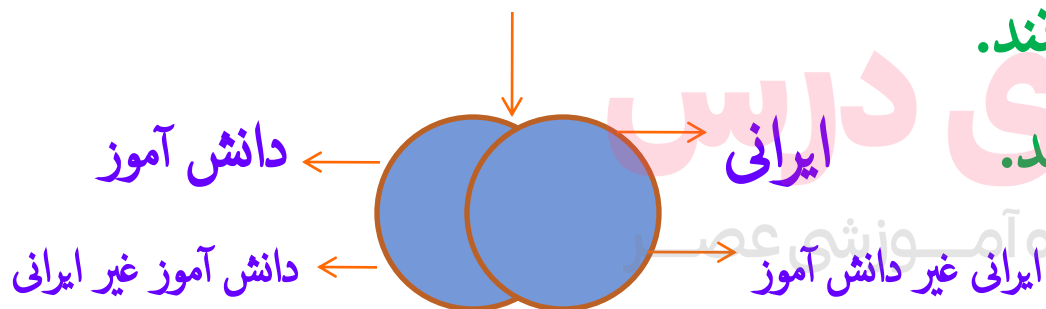
۱- بعضی ایرانی ها دانش آموز هستند.

۲- بعضی ایرانی ها دانش آموز نیستند.

۳- بعضی دانش آموزان ایرانی هستند.

۴- بعضی دانش آموزان ایرانی نیستند.

ایرانی دانش آموز

www.my-dars.ir

دو دایره متقاطع

نسبت های چهار گانه و طبقه بندی مفاهیم:

زمانی که مفاهیم را طبقه بندی می کنیم ، دو امر را مشخص می نمایم.

۱- وجوه اشتراک مفاهیم مشابه.

۲- وجوه افتراق مفاهیم غیر مشابه.

پرنندگان

خزندگان

پستانداران

دوزیستان

ماهی ها

مهره داران

جانوران «حیوانات»

بی مهره

جانداران

گیاهان

موجودات مادی

موجودات بی جان

موجودات

موجودات غیر مادی

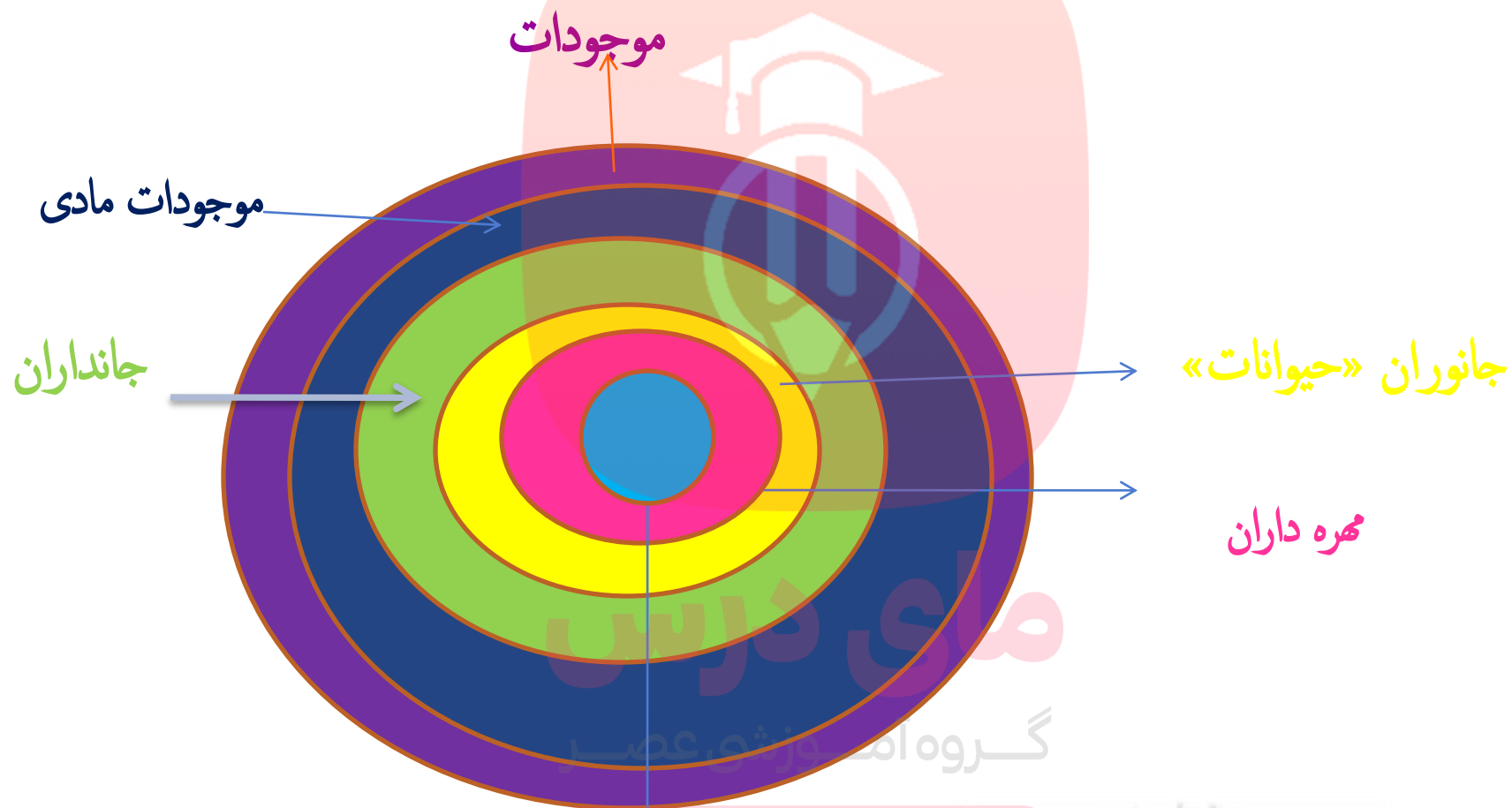

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

در هر طبقه بندی از مفهوم عام تر شروع می کنیم و به مفهوم خاص تر می رسم، بنابراین هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه دیگر رابطه عموم خصوص مطلق دارد.

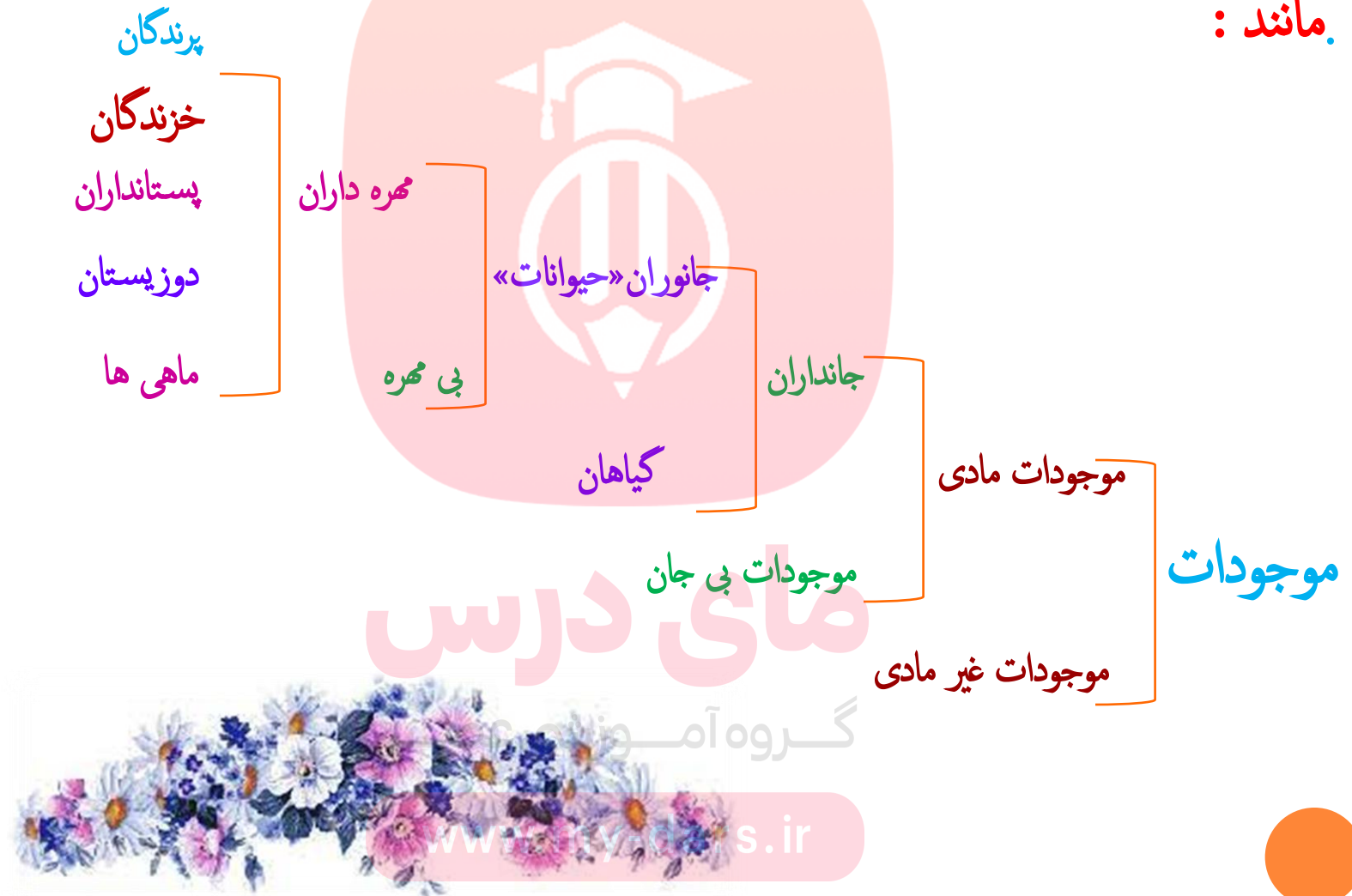

www.my-dars.ir

پرنده‌گان

اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یلدیگر رابطه تباین داشته باشند.
مانند :

۱- مفهوم جزئی را تعریف کرده و یک مثال بیاورید
تنها بر یک مصداق (فرد) خارجی قابل انطباق است. (یک فرد در خارج دارد). مفهومی
است که مصداق آن کاملاً مشخص است قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.
مانند این تبت

۲- مفهومی که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد ؟ جزئی

۳- مفهوم کلی را تعریف کرده و یک مثال بیاورید . بر مصداق متعددی در خارج قابل
انطباق است . مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ خواه این
مورد، از موارد واقعی خارجی باشد یا از موارد فرضی (تخیلی و وهمی)

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

۱- مفهوم مفهومی است که مصداق آن کاملاً مشخص است. **جزئی**

۲- مفهومی که قابلیت انطباق بر پیش از یک مورد را دارد؛ خواه این مورد، از موارد واقعی خارجی باشد یا از موارد فرضی، مفهوم نامیده می شود. **کلی**

۳- نسبت از نسبتهای چهارگانه ی است که دومفهوم آن از نظر محدوده مصداق برهم منطبقند. **تساوی**

مای درس

گروه آموزشی

www.maydars.ir

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدام عبارت نادرست است.
۱- اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به کدیگر رابطه تساوی داشته باشند.

نادرست

۲- مفاهیم گریه و کتاب هر دو مفاهیمی کلی هستند. **درست**

۳- مفهوم شکل یک تصور جزئی است. **نادرست**

مای درس

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی ما رستگار

از حسن توجه شما عزیزان سپاسگزارم

شریفی پور

پایان

مای درس

گروه آموزشی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

خوش آمدید

مای دارس

www.my-dars.ir

DELGARM.COM

DELGARM.COM

Sata.ir

درس چهارم منطق پایه دهم انسانی

هدیه شریفی پور دبیر منطق

شهرستان بندر خمیر گروه آموزشی مدرس
سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

www.my-dars.ir

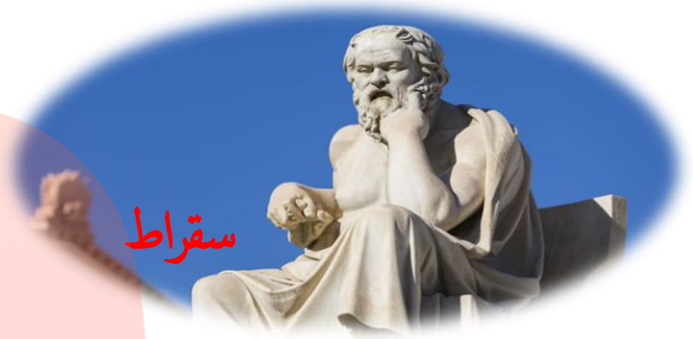
درس چهارم

انقسام و شرایط تعریف

www.my-dars.ir

Sateen.ir

حکیمانه کاندرا این کردند تصنیف
چنین گفتند در هنگام تعریف:
ز ترتیب تصوره‌های معلوم
شود تصدیق نامفهوم مفهوم
ولی ترکیب از چه و چون
بود محتاج استعمال قانون

www.my-dars.ir
شیخ محمود شبستری «گلشن راز»

اهداف کلی:

۱- آشنایی با تعریف لغوی «لفظی»

۲- آشنایی با تعریف از طریق ذکر مصادیق

۳- آشنایی با تعریف مفهومی

۴- آشنایی با شرایط تعریف صحیح تحت چهار عنوان

الف - واضح بودن
ب- جامع بودن

ج- مانع بودن
د- دوری نبودن

www.my-dars.ir

اهداف جرئی:

بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند:

- ۱-تعریف لغوی را بیان کند.
- ۲-تعریف مفومی را بیان کند.
- ۳-تعریف از طریق ذکر مصداق را با ذکر مثال تعریف کند.
- ۴-شرایط تعریف را نام ببرد و هر کدام را تعریف کند.
- ۵-جامع بود تعریف را توضیح دهد.
- ۶-مانع بودن و دوری نبودن تعریف را شرح دهند.

در این درس ابتدا با سه قسم تعریف آشنا می شویم:

- تعریف لغوی «لفظی»
- تعریف از طریق ذکر مصادیق
- تعریف مفهومی

سپس شرایط تعریف صحیح را تحت چهار عنوان ذکر می کنیم.

- واضح بودن
- جامع بودن
- مانع بودن
- دوری نبودن

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اصطلاحات جدید:

تعریف لغوی: معنای لغوی یک مفهوم یا نحوه شکل گیری لغوی آن بیان می شود.

تعریف مفهومی: تعریف یک مفهوم با دسته بندی ویژگی مشترک با سایر مفاهیم مشابه و ویژگی های خاص آن شی.

تعریف از طریق ذکر مصادیق: در این تعریف به ذکر نمونه ها یا تصاویری از مصادیق مفهوم مورد نظر می پردازیم.

جامع بودن: از شرایط تعریف صحیح است؛ بدین معنا که تعریف باید تمامی

مصادیق مفهوم مورد نظر را در برگیرد. www.my-dar.com

مای درس

اصطلاحات جدید:

مانع بودن تعریف: از شرایط تعریف صحیح است؛ بدین معنا که تعریف باید تنها بر مصادیق مفهوم مورد نظر صدق کند، نه مصادیق مفاهیم دیگر.

دوری نبودن تعریف: از شرایط تعریف صحیح است؛ بدین معنا که تعریف یک چیز از خود آن شیء در تعریف نباید استفاده نمود.

معرف: تعریف

مای درس

معرف: مفهومی که قصد تعریفش را داریم
گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

ایستگاه تفکر

اگر فردی یک مفهوم را نشناسد و نداند چیست، مثلا کسی نمی داند «گریپ فروت»

digikala

«چيست ، ما او را چگونه با اين مفهوم آشنا می کنیم .

الف: ممکن است ما عکسی از « گریپ فروت» به او نشان دهیم.

ب: ممکن است با توجه به شناختی که از «گریپ فروت» داریم ویژگی های آن را بیان کنیم.

مثلا می گوئیم :میوه ای است از مرکبات با پوستی زرد رنگ کمی بزرگتر از پرتقال و با طعم ترش مایل به تلخ.

ج: یا به سراغ معنای لغوی آن برویم و بگوئیم «گریپ فروت» میوه توسرخ

www.my-dars.ir

همین طور که در مثال بالا مشاهده کردین سه مدل تعریف برا گریپ فروت ارائه کردیم.

تعریف لغوی: گفته شد «گریپ فروت» میوه ای است تو سرخ.

تعریف مفهومی: بیان ویژگی ها و اوصافی که از ان مفهوم می دانیم و می شناسیم.

تعریف از طریق ذکر مصادیق: همان طور که در این مورد تصویر «گریپ فرود» را آوردیم.

ما برای روشن شدن تصورات و مفاهیم مجهول دست به تعریف آن میزنیم و از تعریف و از طریق تعریف و با استفاده از تصورات معلوم ، به تصورات مجهول می رسیم.

گروه آموزشی عصر
تعریف

تصورات معلوم ← www.my-dars.ir ← تصورات مجهول

علت آموختن تعریف صحیح چیست؟

گاهی اوقات ریشه اصلی اختلافات ناشی از مشخص نبودن مفاهیم و نداشتن تعریف دقیق از آن هاست. به همین دلیل نحوه تعریف صحیح مفاهیم را باید آموخت تا دچار خطای ذهنی نشویم.
پس یاد می گیریم که تعریف به سه نوع است.

اقسام تعریف:

۱- تعریف لغوی

۲- تعریف از طریق ذکر مصادیق

۳- تعریف مفهومی

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

تعریف لغوی:

عمدتاً به دو شیوه صورت می گیرد:

- ۱ بیان معنای لغوی یک مفهوم ← مثال: بهمن = اندیشه نیک، نام یک فرشته، نام ماه یازدهم سال
- ۲- بیان نحوه شکل گیری لغوی آن ← مثال: بهمن = مرکب از به «خوب و نیک» + مَن «نفس و اندیشه»

مای درس

نکته:

در تعریف لغوی از اصطلاحات و لغات مترادف و آشنا برای شنونده استفاده می شود. نام دیگر «تعریف لغوی» را «تعریف لفظی» گویند.

تعریف از طریق ذکر مصادیق:

۱- ذکر نمونه و مصداق

۲- نشان دادن تصویر

۳- نشان دادن مصداق خارجی

۴- ذکر مورد مشابه

تعریف به مثال به یکی از این شیوه های صورت می گیرد.

این شیوه از تعریف در مواردی مناسب به نحوی مصادیق آن مفهوم معرفی نمود.

علامت رانندگی: به تابلوهایی مانند و و علامت رانندگی می گویند.

مرکبات: پرتقال، نارنگی، لیمو را و..... مرکبات گویند.

www.my-dars.ir

رودخانه: ارس، کارون، دز و رودخانه هستند.

تعریف مفهومی:

تعریف مفهومی بیان خصوصياتی که باعث متمایز شدن یک مفهوم از مفاهیم دیگر شود.
در این نوع تعریف ویژگی های مرتبط با مفهومی که قصد تعریف آن را داریم به دودسته تقسیم می کنیم.

۱- ویژگی مفهوم مورد نظر با مفاهیم مشابه «امر عام»

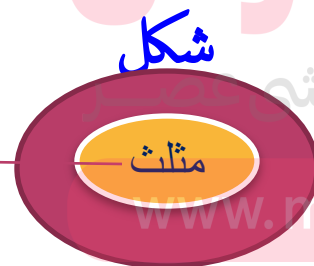
۲- ویژگی های خاص آن مفهوم «امر خاص، منحصر به فرد»

و با استفاده از این دو دسته ویژگی مفهوم مورد نظر را تعریف می نمایم.

در تعریف مفهومی، تعریف را باید با «مفهوم عام» آغاز کنیم و سپس «مفهوم خاص تر» را بیان کنیم.

مانند:

دارای سه ضلع

مثلت: شکلی است که دارای سه ضلع است

مفهوم خاص

مفهوم عام

ترکیب انواع تعریف با یکدیگر:

- هدف از تعریف کردن، شناساندن مفاهیم و تصورهای مجهول برای شنونده است.
- ارائه مجموعه ای از چند روش مختلف برای تعریف، به معرفی بهتر آن مفهوم کمک می کند.

به مثال زیر توجه کنید:

انتشارات : جمع انتشار و نشر سازمانی است که فرایند تولید کتاب را برعهده دارد.

تعریف مفهومی

تعریف لغوی

مانند : انتشارات سمت ، انتشارات مدرسه و ...

گروه آموزشی عصر

تعریف از طریق ذکر مصادیق

www.my-dars.ir

شرایط تعریف صحیح :

تعریف های زیر را بخوانید و بگویید آیا به خوبی مفهوم مورد نظر را معرفی می کنند؟

- هوا: اسطقس* شفافی است که نور را از خود عبور می دهد. تعریف واضح نیست
- دانشگاه: مرکزی علمی که زیر نظر وزارت علوم تحقیقات و فناوری مدرک علمی اعطا می کند. جامع نیست

• مربع: شکل محدود به چهار ضلع. تعریف مانع نیست

• علت: چیزی است که معلول داشته باشد و معلول چیزی است که علت داشته باشد.

تعریف دوری

• اسطقس: در یونانی به معنای عنصر روزه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

شرایط تعریف صحیح

۱- واضح بودن:

در تعریف باید از واژه های آشنا برای شنونده استفاده کنیم تا واضح و قابل فهم باشد و نباید از واژه هایی استفاده نماییم که درک آنها برای شنونده دشوارترند و یا وی را به اشتباه می اندازند.

باید از مفاهیم **روشن تر** و **شناخته شده تر** استفاده کنیم .

از الفاظ مبهم و نامأنوس و ایهام و استعاره پرهیز کنیم
مانند:

قیمتی: ثمین « ثمین نامأنوس و ناشناخته تر از قیمتی است. بر

هلال ماه: گوشواره آسمان «از استعاره استفاده شده است»

۲- جامع بودن:

تعریف باید تمامی مصادیق آن مفهوم را دربرگیرد و به اصطلاح «جامع افراد» باشد.

به عنوان مثال:

تعریف مثلث: «شکلی که دارای سه ضلع مساوی باشد» شامل برخی از انواع مثلث مانند مثلث قائم الزاویه نمی شود.

تعریف فلز:، تعریف فلز به عنصری که هادی الکتریسته است و در دمای معمولی جامد است شامل جیوه نمی شود

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

۳- مانع بودن:

تعریف باید تنها بر مصادیق آن مفهوم صدق کند و بر مصادیق مفاهیم دیگر صدق نکند و در اصطلاح «مانع اغیار» باشد
به عنوان مثال:

تعریف آینه: به «شیئی که نور را منعکس می کند درست نیست»
زیرا این تعریف تنها بر آینه صدق نمی کند و شامل سایر اشیای صیقلی نیز می شود.

نکته: گاه شرایط دوم و سوم را در کنار یکدیگر ذکر می کنند و می گویند تعریف باید جامع افراد و مانع اغیار باشد «جامع و مانع باشد» یعنی رابطه تعریف با مصادیق آن رابطه تساوی باشد
«و نه سایر نسبت‌های چهارگانه»

مای درس

www.my-dars.ir

۴-دوری نبودن:

تعریف یک چیز با استفاده از خودش «تعریف شیء به خود» را تعریف دوری می نامند که تعریفی نادرست به شمار می آید.

به انتقال شیء از مکانی به مکان دیگر می گویند

حرکت مکانی:

در محل کار خود حضور می یابد.

تمام وقت

است که شخص به صورت

استخدام

نوعی

استخدام تمام وقت:

www.my-dars.ir

مای درس

گروه آموزشی عصر

سوالات:

۱- هدف از تعریف کردن چیست؟ هدف شناساندن مفاهیم و تصورهای مجهول برای شنونده است.

۲- شرایط تعریف صحیح را بنویسید. دوری نبودن - مانع بودن - جامع بودن - واضح بودن

۳- منظور از اینکه تعریف صحیح باید واضح باشد، چیست؟ در تعریف باید از واژه‌های آشنا برای شنونده استفاده کنیم تا واضح و قابل فهم باشد و نباید از واژه‌هایی استفاده نماییم که درک آنها برای شنونده دشوارترند و یا وی را به اشتباه می‌اندازند.

۴. یکی از شرایط تعریف صحیح این است که تعریف باید مانع اغیار باشد مقصود از مانع اغیار چیست؟ یعنی تعریف باید تنها بر مصادیق آن مفهوم صدق کند و بر مصادیق مفاهیم دیگر صدق نکند

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

۱- گاهی اویات ریشه اصلی اختلافات ناشی از مشخص نبودن مفاهیم و نداشتن قیق از آنها است . **تعریفی**

۲ - تعریف ی تعریف نام دارد. **لفظی**

۳- تعریف را با مفهوم آغاز می کنیم و سپس مفهوم را بیان می کنیم. **عام - خاص تر**

۴ - تعریف یک چیز با استفاده از خودش (تعریف شیء به خود) را تعریف می نامند که **دوری** نادرست به شمار می آید. **دوری** روه آموزشی عصر

سوالات:

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- گاهی اوقت ریشه اصلی اختلافات ناشی از مشخص نبودن مفاهیم و نداشتن

تعریفی دقیق از آنهاست. **درست**

۲- با دسته بندی ویژگی های یک مفهوم به ویژگی مشترک با سایر مفاهیم مشابه

(امر عام) و ویژگی خاص آن شی (امر خاص، ویژگی منحصر به فرد) به تعریف شیء می

پردازیم. **درست**

۳- تعریف را با مفهوم خاص آغاز می کنیم و سپس مفهوم عامتر را بیان می کنیم .

نادرست

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی و ما رستگار.

از حسن توجه عزیزان سپاسگزارم

شریفی پور

پایان

CODE: 1077403
www.parsstock.ir

parsstock

www.my-dars.ir

Saten.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خوشتر آمدید

مای دارس

آموزشی عصر

www.my-dars.ir

درس پنجم منطق پایه دهم انسانی

مہدیہ شریفی پور دبیر منطق

مای درس

گروه آموزشی عصمت

شہرستان بندر خمیر

www.my-dars.ir
سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

درس پنجم

اقسام استدلال استقرایی

دایره دار

روه آموزشی

www.my-dars.ir

گاه چیزی از زر ناب است و گاه از زر کم عیار و گاه از
نقره زر اندود ، استدلال نیز گاهی تمام عیار و پاک و
بی غش است و گاه روکشی از طلا دارد؛ ولی طلای
حقیقی نیست.

«ارسطو ، ارغنون»

www.my-dars.ir

اهداف کلی:

- ۱- ابتدا استدلال را به دو دسته استدلال قیاسی و استدلال استقرایی تقسیم می‌نماییم.
- ۲- آشنایی با استدلال استقرایی:
 - استقرای تمثیلی.
 - استقرای تعمیمی
 - استنتاج بهترین تبیین.
- ۳- نقاط ضعف و قوت استدلال‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

اهداف جزئی:

در پایان درس فراگیر باید بتواند:

۱- اقسام استدلال را نام ببرد.

۲- ملاک تقسیم بندی استدلال به دو دسته استقرایی و تمثیلی کدام است.

۳- انواع استدلال را تعریف کند.

۴- شرایط استقرای تعمیمی قوی چیست. شرح دهد.

۵- مغالطه تعمیم شتابزده کدام است.

دایره درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اصطلاحات جدید:

۱- استدلال قیاسی: استدلالی که از مقدمات کلی به نتیجه جزئی تر می رسیم.. در آن مقدمات ضرورتاً نتیجه را در بر دارد.

۲- استدلال استقرایی: که در آن مقدمات از نتیجه نسبی حمایت می کند.

۳- استقرای تمثیلی: سرایت دادن حکم یک موضوع جزئی به موضوع جزئی دیگر به دلیل شباهت آن دو.

مای درس

www.my-dars.ir

اصطلاحات جدید:

۴- استقرای تعمیمی: استدلالی که در آن ذهن انسان از جزئی به کلی سیر می کند.

یعنی چند مورد جزئی را مشاهده می کند سپس یک حکم کلی به دست می آورد.

۵- مغالطه تعمیم شتابزده: هنگامی که شرایط استفاده از استقرای تعمیمی را به درستی

رعایت نکنیم.

استنتاج بهترین تبیین: بررسی احتمالات مختلف و حذف احتمالات ضعیف تر برای رسیدن

به بهترین تبیین

مای درس

www.my-dars.ir

نکته:

به استدلال در منطق «دلیل» «حجت» و «استنتاج» گفته می شود.

استدلال یکی از اقسام تفکر است. ما از طریق استدلال می توانیم به قضیه های جدید دست یابیم. استدلال عبارت است از ترکیب قضایای معلوم برای رسیدن به قضیه جدید.

در واقع هر استدلال از دو بخش: ۱-مقدمات ۲- نتیجه

تشکیل می شود. که بخش مقدمات پیش دانسته ها و قضایای معلوم ما هستند و نتیجه آن قضیه جدیدی است که در انتهای استدلال به آن دست می یابیم.

مای درس

www.my-dars.ir

اقسام استدلال:

استدلال بر اساس قطعی بودن نتیجه به دست آمده یا احتمالی بودن آن به دو دسته تقسیم می شود.

استدلال قیاسی

استدلال

استدلال استقرایی

استدلال قیاسی

استدلال استقرایی

مقدمات از نتیجه حمایت نسبی می کند.
نتیجه احتمالی است.

مقدمات از نتیجه حمایت کامل می کند.
نتیجه قطعی است.

سه نوع عمده برای استدلال استقرایی وجود دارد.

استقرای تمثیلی: نوعی استدلال است که در آن صرفاً به دلیل تشابهی که میان دو موضوع وجود دارد حکم یکی را به دیگری نسبت می دهیم. مثال اینکه چون آب و هوای کره مریخ مانند آب و هوای زمین است حکم کنیم که کره مریخ هم مانند زمین دارای حیات است. به این استدلال از آن جهت که برای رسیدن به نتیجه از تمثیل و تشبیه استفاده می کنند «استدلال تمثیلی» می گویند.

نکته:

استقرای تمثیلی سرایت دادن حکم یک موضوع به موضوع دیگر، به دلیل مشابهت آن دو با یکدیگر.

وجود شباهت میان دو موضوع

عناصر استدلال تمثیلی

سرایت دادن حکم یک موضوع به موضوع دیگر

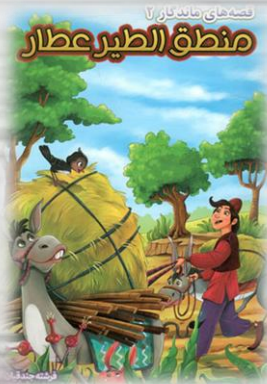
مای درس

موسسه تخصصی آموزش و پژوهش

www.my-dars.ir

برخی موارد کاربرد استدلال تمثیلی

در ادبیات: تمثیل در ادبیات برابر با تشبیه است «تمثیل = تشبیه»
کلیله و دمنه، مرزبان نامه و منطق الطیر عطار؛ آثار ادبی هستند که داستان های تمثیلی فراوانی دارند.

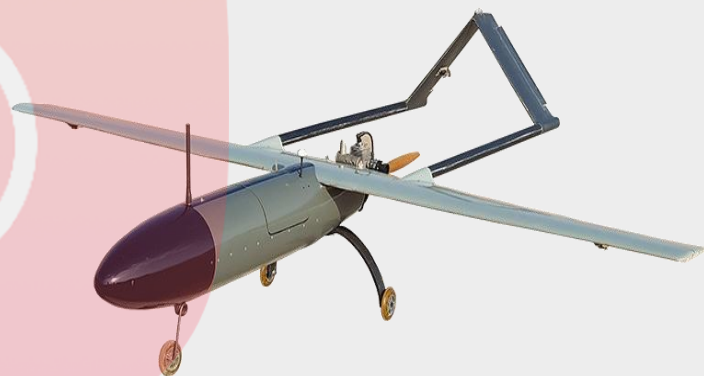
در روان شناسی: مشاوران با ذکر موارد مشابه برای یک فرد راه حل هایی که برای آن فرد مناسب بوده به این فرد می گویند.

مای درس

www.my-dars.ir

در صنایع هوایی: خلبانان مراحل ابتدایی آموزش را در دستگاه های شبه پرواز انجام می دهند.

مای درس

موسسه تخصصی آموزش و پژوهش

www.my-dars.ir

استدلال تمثیلی سیر جزئی به جزئی دارد ؛ یعنی در این استدلال از شباهت یک مورد خاص با مورد خاص دیگری حکم یکی را به دیگری سرایت می دهیم . در واقع از حکم یک امر جزئی به حکم یک امر جزئی دیگر می رسم.

استدلال تمثیلی نتایج احتمالی دارد و در برخی موارد نتیجه به دست آمده غلط است؛ زیرا در این استدلال صرفاً به جهت مشابهتی ظاهری میان دو امر جزئی حکم یکی را به دیگری می‌دهیم و همین موضوع باعث ایجاد مغالطه می‌شود.

به همین دلیل می‌گویند استدلال تمثیل استدلالی ضعیف است.

مغالطه مربوط به استدلال تمثیلی را «مغالطه تمثیل ناروا» می‌نامند.

مای درس

www.my-dars.ir

شیوه های نقد استدلال تمثیلی:

برای مقابله با تمثیل ناروا، می توان به از دو روش استفاده کرد.

۱- توجه به وجوه اختلاف: به عنوان مثال اگر کسی بگوید: کتابهای قدیمی مانند کالای خوراکی هستند که تاریخ مصرف آنها گذشته است بنابراین قابل استفاده نیستند که می توانیم بگوییم: ما داریم درباره کتاب صحبت می کنیم که محصول تفکر بشر است نه درباره مواد خوراکی. سپس به برخی از جنبه های اختلاف میان دو امر اشاره کنیم و بگوییم: برخی از کتابهای قدیمی جزو میراث فکری بشرند و مطالب آنها هنوز صحیح هستند.

مای درس

www.my-dars.ir

۲- یافتن استدلال تمثیلی مخالف:

راه دیگر مقابله با استدلال تمثیلی غلط، یافتن تمثیلی مخالف با آن است؛ مثلاً در رد استدلال فوق می توان گفت: خیر؛ کتاب های قدیمی مانند اشیای قدیمی ارزشمندی هستند که باید به دقت از آنها نگهداری کرد

مای درس

www.my-dars.ir

۲- استقرای تعمیی:

استدلالاتی زیر را بررسی کنید و بگویید آیا نتایج گرفته شده صحیح اند؟

دو تن از دوستان من فارغ التحصیل رشته جغرافیا هستند اما شغل مرتبطی پیدا نکرده پس رشته جغرافیا بازارکار ندارد.

پس از گذشت یک ماه هنوز عوارض جانبی از این دارو گزارش نشده؛ پس، این دارو عوارض جانبی برای شما ندارد. حکمی کلی به دست آمده است اما این استدلال ها، در استدلال های فوق با مشاهده چند مورد جزئی چندان قوی نیستند؛ زیرا ممکن است بسیاری دیگر در رشته جغرافیا شغل های مرتبطی پیدا کرده باشند یا پس از گذشت چند سال، عوارض جانبی دارو مشخص شود.

مای درس

www.my-dars.ir

اکنون استدلالهای زیر را بررسی کنید و میزان قوت آنها را ارزیابی کنید:

نظرسنجی ها نشان می دهند که بیشتر مردم به کاندیداد حزب ما رأی خواهند داد؛ بنابراین به احتمال زیاد حزب ما برنده خواهد شد.

تاکنون همه کلاغ هایی که دیده ایم سیاه بوده اند؛ پس ممکن نیست هیچگاه کلاغ سفید پیدا شود. این دو استدلال از موارد نخست قوی تر هستند؛ اما آیا یقین آورند؟

• تک تک جامعه آماری را بررسی نمی کنیم و از نمونه های تصادفی ، در استقرای تعمیمی استفاده می کنیم،

- مبنای استقرای تعمیمی بر اساس تخمین بنا شده است و نمی توان نتیجه یقینی از آن گرفت.
- درباره استدلالهای استقرایی از اصطلاح قوی و ضعیف استفاده می شود
- استدلالهای استقرایی از نظر قوت و ضعف در سطوح مختلفی قرار دارند.

مای درس

موسسه تخصصی آموزش

www.my-dars.ir

استقرا و علوم تجربی:

دانشمندان علوم تجربی تلاش می کنند با استفاده از استدلال های استقرایی قوی، مبنایی برای علوم تجربی فراهم آورند

به عنوان مثال در فیزیک و شیمی با انجام آزمایش های متعدد در آزمایشگاه، قوانین کلی علمی تأیید می شوند. **نمونه زیر مثالی از یک استدلال استقرایی است:**

آهن در اثر حرارت منبسط می شود.

روی در اثر حرارت منبسط می شود.

مس در اثر حرارت منبسط می شود.

پس: فلزات در اثر حرارت منبسط می شوند.

شرایط استقرای تعمیمی قوی :

۱- نمونه ها باید متفاوت و تصادفی باشند مثلاً در صورتی که فقط از دبیرستانی که در آن درس می خوانیم، نظرسنجی کنیم و بخواهیم نتایج آن را به همه دبیرستان های کشور تسری دهیم، نتیجه گیری ما درست نخواهد بود یا اگر در یک نظرسنجی تنها به سراغ چند شخص خاص برویم، نتیجه به دست آمده گویای نظر تمامی اهداف کشور نخواهد بود..

مای درس

آموزشی و پژوهشی

www.my-dars.ir

۲- نمونه ها باید بیانگر همه طیف های مختلفی باشند که در جامعه آماری ما وجود دارند:
به عنوان مثال در بررسی دبیرستان ها باید از تمامی انواع دبیرستان های «دخترانه، پسرانه، دولتی، غیردولتی»
چند نمونه را مورد بررسی قرار دهیم.

۳- تعداد نمونه ها نسبت به کل جامعه آماری نسبت مناسبی داشته باشند:
به عنوان مثال، نتایج حاصل از آماری که از ۱۰ دبیرستان از مجموع ۲۰۰ دبیرستان به دست می آید نمی تواند
بیانگر کل ، دبیرستانها باشد. اما آماری که از ۱۷۰ دبیرستان به دست آمده است، تا حد زیادی قابل تعمیم
به ۲۰۰ دبیرستان خواهد بود.

هنگامی که شرایط استفاده از استقرا را به درستی رعایت نمی کنیم دچار «مغالطه تعمیم شتاب زده» می شویم.

مای درس

www.my-dars.ir

۳- استنتاج بهترین تبیین :

• مانند عمل یک کارآگاه است

• در زندگی روزمره بسیار کاربرد دارد .

• در مسائل علمی نیز از این نوع استنتاج جهت بررسی فرضیه های علمی استفاده می شود.

مای درس

www.my-dars.ir

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

- ۱-.....**تمثیل**.....در ادبیات همان تشبیه است .
- ۲-استدلال تمثیلی استدلالی...**ضعیف**..... است و نتایج آن...**احتمالی**..... است
- ۳-هر چه وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد، استدلال**تمثیلی**....قوی تر است؛ اما نتیجه آن هیچ گاه قطعی نیست.
- ۴- در استقرای...**تعمیمی**.... تک تک جامعه آماری را بررسی نمی کنیم و از نمونه های**تصادفی**...استفاده می کنیم.
- ۵- مبنای استقرای تعمیمی بر اساس**تخمین**....بنا شده است و نمی توان نتیجه**یقین**....از آن گرفت.

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد:

- ۱- برای رسیدن به نتیجه از تمثی استفاده می کند. **درست**
- ۲- تمثیل از روشها در توضیح و فهم مطالب است. **درست**
- ۳- استقرای تعمیمی در ادبیات همان تشبیه است. **نادرست**

مای درس

www.my-dars.ir

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی و ما رستگار

از حسن توجه شما عزیزان سپاسگزارم

شریفی پور

پایان

مای درس

آموزش و تدریس

www.my-dars.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.KitaboSunnat.com

خوش آمدید

مادریں کی

درس ششم منطق پایه دهم انسانی
مهدیه شریفی پور دبیر منطق

مای درس

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

شهرستان بندر خمیر

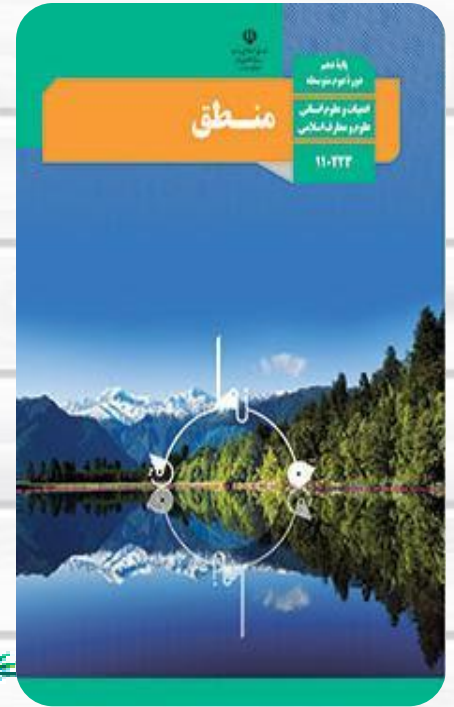

حملی

قضیه

درس هشتم:

امای درسن

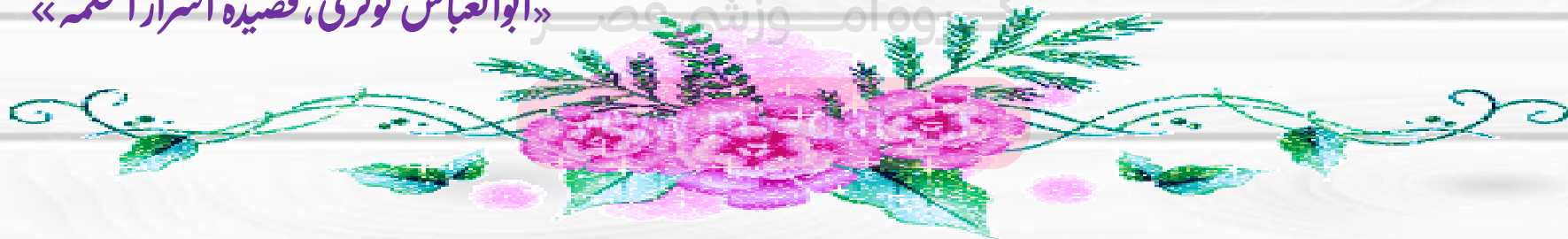

سوال دارم چندی، جواب باید داد
اگر غوامض منطقی تو را شد دست آسان
قیاس را ز چه معنی نهاده اند اشکال؟
به شکل و صورت، آن را چه نسبت است و نشان
نخست منطق بوده است یا علوم نظر؟
که این چو میبازان و آن چه سود و زیان

«ابوالعباس لوکری، قصیده اسرار الحکمه»

اهداف کلی:

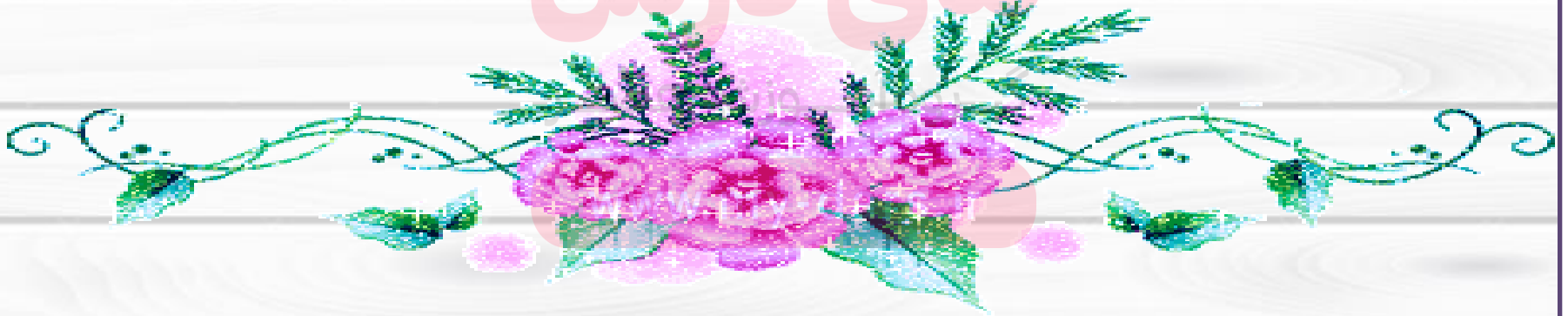
آنچه که در این درس می خوانیم:

۱- اقسام جملات خبری و انشایی .

۲- تعریف قضیه و اقسام آن .

۳- اقسام قضیه حملی با تعریف قضیه، تشخیص قضیه محصوره

۴- اجزای قضیه محصوره: سور، موضوع، محمول، رابطه.

اهداف جزئی:

آنچه که بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند:

- ۱- اقسام جملات را تشخیص دهد.
- ۲- چرا منطبق با جملات خبری سروکار دارد نه با جملات انشایی آن را بشناسد.
- ۳- قضیه را تعریف کند و اقسام قضیه را بشناسد.
- ۴- اقسام قضیه حملی را تشخیص دهد.
- ۵- سور قضیه کلی و سور قضیه جزئی را تشخیص دهد.

درس در یک نگاه

در این درس ابتدا به تعریف و معرفی «قضیه» می پردازیم سپس **قضیه** را به دو دسته **حملی و شرطی** تقسیم می نماییم و در ادامه به توضیح و دسته بندی **قضیه حملی** خواهیم پرداخت.

اصطلاحات:

قضیه: جمله خبری با معنا که قابلیت صدق و کذب دارد.

قضیه حملی: قضیه ای که در آن به ثبوت یا نفی چیزی برای چیزی حکم شود.

قضیه شرطی: قضیه ای که در آن به اتصال یا انفصال میان دونسبت حکم شود.

قضیه شخصی: اگر موضوع قضیه حملی ، مفهومی جزئی باشد آن را «**قضیه شخصی**» می نامیم.

قضیه محصوره: اگر موضوع قضیه حملی ، مفهومی کلی باشد آن را «**قضیه محصوره**» می نامیم

مادرس

درس نامه:

همان طور که در درسهای قبلی گفته شد «استدلال» رسیدن از «قضایای معلوم» به «قضایای مجهول» است و برای اینکه بتوانیم استدلال را بهتر بشناسیم باید ابتدا با «قضیه و اقسام» آن آشنا شویم.

اگر به شما بگویم:

- ۱- خوب درس بخوانید. ← «جمله امری»
- ۲- آیا دیروز به مدرسه رفته اید؟ ← «جمله پرسشی»
- ۳- زمین به دور خورشید می گردد. ← «جمله خبری صادق»
- ۴- خورشید به دور زمین می گردد. ← «جمله خبری کاذب»

جملات انشایی: خبری از عالم خارج نمی دهند؛ بلکه تمایلات، احساسات، خواسته ها و اموری از این دست را مطرح می کنند.

جملات خبری: درباره عالم خارج خبر می دهند.

جملات خبری صادق: با واقعیت مطابقت دارند.

جملات خبری کاذب: با واقعیت مطابقت ندارند.

تتها جملات خبری اند که قابلیت «صادق یا کاذب» بودن را دارند.

از آنجا که وظیفه «منطق» جلوگیری از «خطای اندیشه» است و جملات

انشایی مانند: «جملات امری، پرسشی» را نمی توان «صادق یا کاذب»

دانست، این دسته از جملات در منطق بررسی نمی شوند.

تعریف قضیه :

به جملات با معنایی که درباره چیزی خبر می دهند و می توانیم درباره صدق یا کذب آنها سخن بگوییم «قضیه» می گویند.

جملات انشایی

جملات خبری

رابطه جمله در ادبیات فارسی و قضیه:

در ادبیات فارسی دو دسته جمله وجود دارد:

جملات انشایی : خبری از عالم خارج نمی دهند؛ بلکه تمایلات، احساسات، خواسته ها و اموری

از این دست را مطرح می کنند. مانند: «جملات امری، پرسشی، امر، نهی، آرزویی «دعایی»، تعجبی، ندا»

«جملات انشایی در منطق بررسی نمی شود؛ زیرا وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه است

و جملات انشایی را نمی توان صادق یا کاذب دانست».

www.

جملات خبری :

درباره عالم خارج خبر می دهند. جملات خبری صادق با واقعیت مطابقت دارند و جملات خبری کاذب با واقعیت مطابقت ندارند .

قضیه در منطق تنها جملات خبری را در بر میگیرد و «جملات انشایی» هیچ کدام قضیه نیستند.

قضیه همان تصدیق است

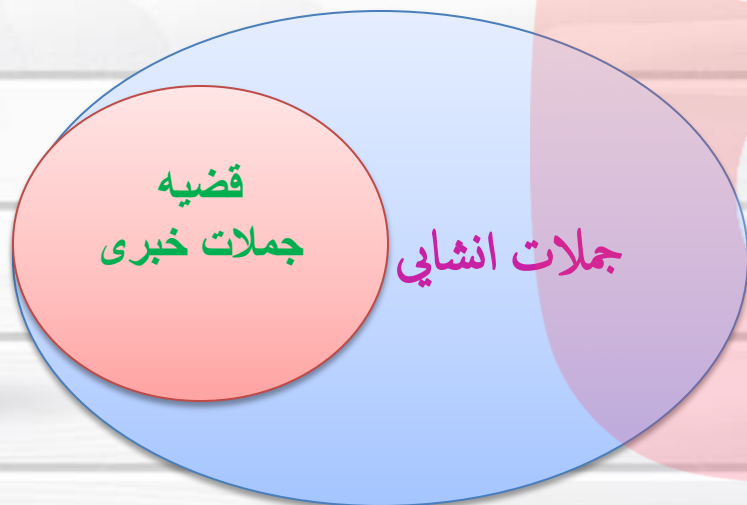
وقتی در تعریف قضیه می گوئیم «جملات خبری معنادار» با وصف «معنادار» جملاتی را که ظاهری همچون جمله خبری دارند اما دارای معنا نیستند از قضایا خارج می کنیم و جملات بی معنا قضیه محسوب نمی شوند. مانند «روز شنبه شجاع است».

مادری درس

قضیه در منطق و جمله در ادبیات فارسی رابطه «عموم خصوص مطلق» دارند.

جمله در ادبیات: عام قضیه در منطق: خاص

جمله خبری
معنادار
قابل صدق و کذب
تصدیق

قضیه:

امای درس

اقسام قضیه:

قضیه حملی: قضیه ای که در آن به «ثبوت یا نفی» چیزی برای چیزی حکم شود. مانند: «هر تلاشگری موفق می شود».

قضیه شرطی: قضیه ای که در آن به «اتصال یا انفصال» میان دو نسبت حکم شود: مانند: «اگر تلاش کنی موفق می شوی».

مای درس

قضیه حملی :

قضایای حملی همان جملات خبری در ادبیات اند .

موضوع

محمول

رابطه

قضایای حملی دارای سه جزء هستند:

است

تلاشگر

علی

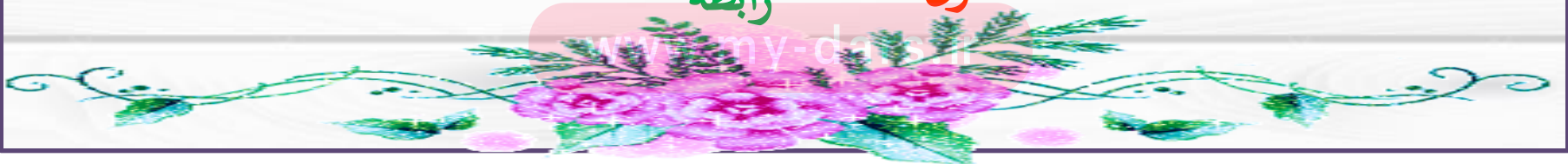
گروه آموزشی عصر

رابطه

محمول

موضوع

www.my-dars.ir

تطبیق اجزای قضیه در ادبیات با اجزای قضیه در منطق:

اجزای قضیه در منطق	اجزای جمله خبری در ادبیات
موضوع	نهاد
محمول	مسند
رابطه	فعل ربطی

اجزای قضیه در ادبیات: ← علی تلاشگر است.

نهاد مسند فعل ربطی

اجزای قضیه در منطق: ← علی تلاشگر است.

موضوع محمول رابطه

کیفیت = کیف

رابطه = نسبت

فعل ربطی = فعل اسنادی

در صورتی که رابطه قضیه «ایجابی» باشد. مانند «است» قضیه را **موجبه** می نامند. «فعل مثبت»

در صورتی که رابطه قضیه «سلبی» باشد. مانند «نیست» قضیه را **سالبه** می نامند. «فعل منفی»

رابطه «ایجابی» و «سلبی» را «کیفیت قضیه» می گویند.

اقسام قضیای حملی:

۱- **قضیه شخصی**: اگر موضوع قضیه «یک شخص یا شی یا مجموعه معین و مشخص» باشد آن قضیه را شخصی می گویند به عبارت دیگر «اگر موضوع قضیه مفهوم جزئی» باشد آن **قضیه شخصی** محسوب می شود. مانند: «علی درس خوان است»

۲- **قضیه محصوره**: اگر موضوع قضیه «یک شخص یا شی یا مجموعه معین و مشخص» نباشد آن قضیه را محصوره می گویند به عبارت دیگر «اگر موضوع قضیه مفهوم کلی» باشد آن قضیه محصوره محسوب می شود. مانند:

«دانش آموزان درس می خوانند»

تعریف سور: **قیدی** که بر سر **قضیه** می آید و دامنه مصادیق موضوع را تعیین می کند

گروه آموزشی عصر

«هیچ» «هر»

کلی

سور:

«بعضی»

جزئی

جزئی باشد: قضیه شخصی است.

موضوع قضیه:

کلی باشد: قضیه محصوره است.

«بعضی» باشد قضیه «جزئی» است.

سور قضیه محصوره:

«هر» یا «هیچ» قضیه «کلی» است.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اقسام قضیه محصوره:

۱- **موجبه کلیه:** « هر الف ب است » ۲: **موجبه جزئی:** « بعضی الف ب است »

نشانه **موجبه فعل مثبت:** مانند «است»

۳- **سالبه کلیه:** « هیچ الف ب نیست » ۴: **سالبه جزئی:** « بعضی الف ب نیست »

نشانه **سالبه فعل منفی:** مانند «نیست»

معنی **نسب:** نسبت یا کیفیت = **موجبه و سالبه = فعل مثبت و منفی**

معنی **سور:** سور یا کمیت = **کلی و جزئی = همه، بعضی، برخی**

سوالات:

۱- اقسام قضیه را نام ببرید: حملی و شرطی

۲- جملات خبری صادق و جملات خبری کاذب را تعریف کنید. جملات خبری صادق با واقعیت مطابقت دارند و جملات خبری کاذب با واقعیت مطابقت ندارند

۳- قضیه محصوره را با ذکر مثال تعریف کنید. اگر موضوع قضیه، کلی باشد مانند «هر الف ب است»

سوالات:

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید:

- ۱- قضیه ای که در آن به ثبوت یا نفی چیزی برای چیزی حکم شود قضیه.....نام دارد . **حملی**
- ۲- قضیه ای که در آن به اتصال یا انفصال میان دونسبت حکم شود.قضیهنام دارد. **شرطی**
- ۳- اگر موضوع قضیه ، به ترتیب کلی و جزئی باشد به آنو.....می گویند. **محصوره ، شخصیه**
- ۴- قیدی که بر سر قضیه می آید و دامنه مصادیق موضوع را تعیین می کندنامیده می شود. **سور**

سوالات:

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

- ۱- قضیه حملی از جهت کیفیت به دو دسته ی موجبه و سالبه تقسیم می شود. **درست**
- ۲- قضیه «ایران از کشورهای آسیایی است» یک شخصیه است. **درست**
- ۳- اگر موضوع قضیه ای جزئی باشد به آن «قضیه محصوره» می گویند **نادرست**
- ۴- سور «هر» یا «هیچ» نشانه جزئی بودن قضیه است. **نادرست**

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی ما رستگار.

از حسن توجه شما سپاسگزارم

شریفی پور

پایان

مجموعه آموزشی
دانشگاه آزاد اسلامی
تهران

سای دارس

www.my-dars.ir

www.my-dars.ir

خوش آمدید

مای دارس

گروه آموزشی

www.my-dars.ir

درس هفتم منطق پایه دهم انسانی

هدیه شریفی پور دبیر منطق

مای دارس

شهرستان بندر خمیر

سوال تخصصی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

روه آم ورزشی

www.maydars.ir

درس
بمفهوم

احکام قضا یا

مای دارس

گروه آموزشی

www.my-dars.ir

اهداف کلی:

آنچه در این درس می خوانیم:

۱- مربع تقابل

۲- تناقض

۳- تضاد

۴- تداخل

۵- تداخل تحت تضاد

۶- عکس مستوی

۷- مغالطه ایهام و انعکاس

مای درس

www.my-dars.ir

اهداف جزئی:

آنچه که بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند:

- ۱- رابطه میان قضایا را از یکدیگر تشخیص دهد.
- ۲- چهار رابطه تقابل را بشناسد.
- ۳- فرق تناقض و تقابل را بداند.
- ۴- تضاد و تداخل در قضایا را تشخیص بدهد.
- ۵- عکس مستوی را با ذکر مثال تعریف کند.
- ۶- مغالطه ایهام انعکاس را در قضایا بشناسد.

www.my-dars.ir

در درس گذشته با انواع یک قضیه حملی آشنا شدیم:

موجبه

شخصی

حملی

قضیه

سالبه

موجبه کلی

موجبه جزئی

محصوره

شرطی

سالبه کلی

سالبه جزئی

مای درس

www.my-dars.ir

جدول صدق و کذب احکام قضایا

تداخل	صدق کلی ← صدق جزئی	کذب جزئی ← کذب کلی	صدق جزئی و کذب کلی ← نامشخص
تناقض	کاذب ↔ صادق		
تضاد	صدق کلی ← کذب کلی	کذب کلی ← نامشخص «ممکن است کلی دیگر صادق باشد یا کاذب»	
تحت تضاد	کذب جزئی ← صادق جزئی	صدق جزئی ← نامشخص «ممکن است جزئی دیگر صادق باشد یا کاذب»	

مای درس

www.my-dars.ir

در این درس :

می خواهیم رابطه دو قضیه حمله را بررسی کنیم:
مثلا می گوییم:

- ۱- اگر دو قضیه موضوع و محمولشان یکی باشد، اما در سور و نسبت با یکدیگر متفاوت باشند ، رابطه ای به نام تناقض میان آنها برقرار است.
- ۲- یا اگر هر دو کلی باشند و نسبتشان متفاوت باشد رابطه ای بنام تضاد میان آنها برقرار خواهد بود. خلاصه روابط مختلفی که میان دو قضیه حمله می تواند برقرار باشد را در این درس خواهیم شناخت.

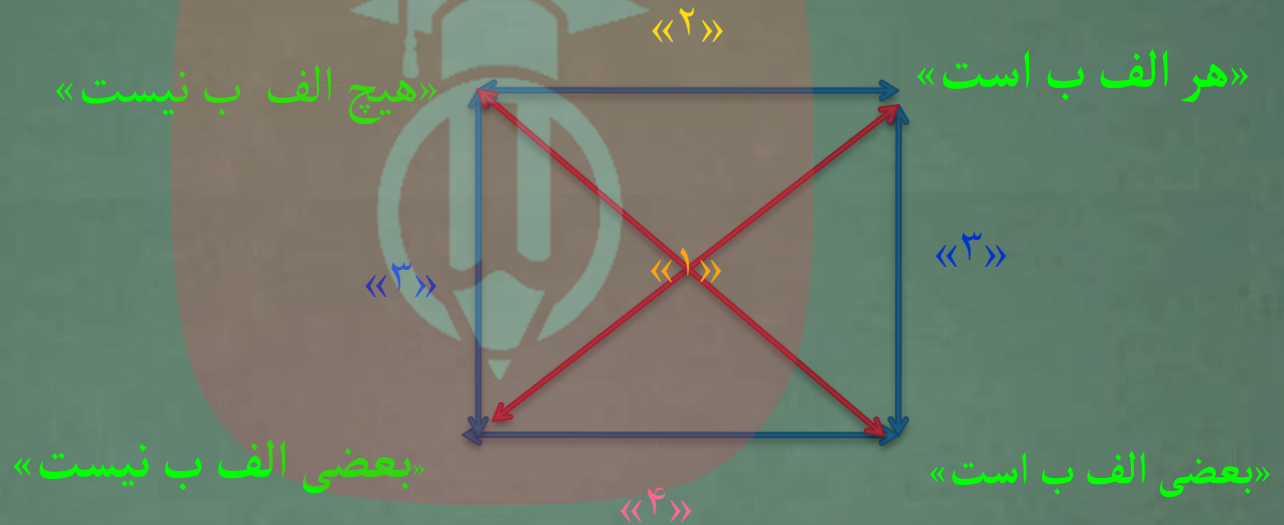
اگر دو قضیه موضوع و محمولشان با هم یکی باشد، ولی در سور یا نسبت یا هر دو با هم تفاوت داشته باشند رابطه این دو قضیه را **تقابل** می گویند.

زمانی که میان دو قضیه **رابطه تقابل** برقرار است، هر یک از آن دو قضیه را **متقابل** می گویند.

میان دو قضیه **متقابل** بر اساس **تفاوتی** که در سور یا نسبت وجود دارد **چهار رابطه** برقرار می شود که آن را در مربع مقابل قرار می دهند و به آن «**مربع متقابل**» می نامند.

«مربع متقابل»

مای درس

«۱» تناقض

«۲» تضاد

«۳» تداخل

«۴» تحت تضاد

www.my-dars.ir

۱- تناقض

به دو قضیه زیر توجه کنید که چه روابطی میان این دو قضیه برقرار است؟

۱- هر الف ب است. ۲- بعضی الف ب نیست.

موضوع محمول

موضوع محمول

سه نکته در رابطه این دو قضیه می توان فهمید:

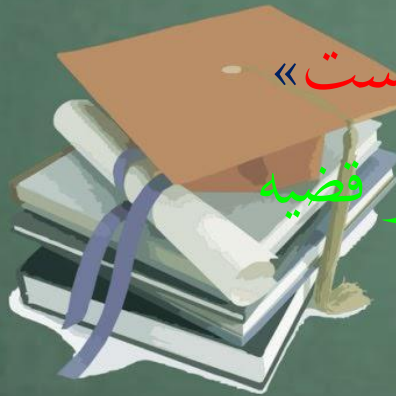
الف: موضوع و محمول این دو قضیه یکی است. « الف ؛ ب »

ب: سور اولی کلی و سور دومی جزئی است. « هر ؛ بعضی »

ج: نسبت یکی موجب و دیگری سالبه است. « است ؛ نیست »

هر گاه این سه ویژگی میان دو قضیه باشد رابطه میان آن دو قضیه

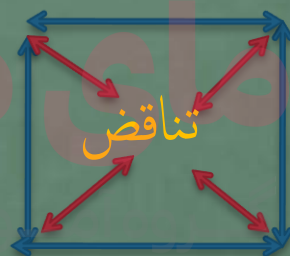
را «تناقض» می نامند.

بنابراین با تغییر کمیت و کیفیت یک قضیه می توان به نقیض آن قضیه دست یافت.
مثال:

الف: هر الف ب است. **تناقض** بعضی الف ب نیست.

ب: بعضی الف ب است. **تناقض** هیچ الف ب نیست.

www.my-dars.ir

نام قضایای زیر و صدق و کذب آنها را مشخص کنید : نام قضیه : صادق / کاذب

صادق؛ کاذب	نام قضیه	قضیه
صادق	موجه کلی	الف: هر دانش آموزی دارای کتاب درسی است.
کاذب	سالبه کلی	ب: هیچ دانش آموزی دارای کتاب درسی نیست.
صادق	موجه جزئی	ج: بعضی از دانش آموزان دارای کتاب درسی هستند.
کاذب	سالبه جزئی	د: بعضی از دانش آموزان دارای کتاب درسی نیستند.

ریز نکته:

بر اساس آنچه گفته شد رابطه **تناقض** میان قضیه های
موجه کلی و سالبه جزئی و یا میان سالبه کلی و موجه جزئی
برقرار است.

www.my-dars.ir

۲- تضاد:

به دو قضیه زیر توجه کنید و ببینید چه ویژگی هایی درباره رابطه این دو قضیه جود دارد.

۱ هر الف ب است. ۲ هیچ الف ب نیست.

سه ویژگی در ارتباط با این دو قضیه وجود دارد.

الف: موضوع و محمول این دو قضیه یکسان است.

ب: سور هر دو کلی است.

ج: نسبت یکی موجبه و دیگری سالبه است.

هر گاه این سه ویژگی میان دو قضیه باشد رابطه میان آن دو

قضیه را **تضاد** می نامند.

www.my-dars.ir

ریز نکته:

زمانی که رابطه تضاد میان دو قضیه برقرار است به هر یک از آن ها «متضاد» و «ضد» دیگری می گویند.

بر این اساس رابطه تضاد تنها میان قضیه های موجبه کلی و سالبه کلی برقرار است.

مانند: هر الف ب است. متضاد هیچ الف ب نیست

سور کلی موجبه ← سور کلی سالبه

صدق و کذب در این رابطه: هر گاه رابطه دو قضیه تضاد باشد

و بدانیم یکی از دو قضیه صادق است قطعا قضیه دیگری کاذب است.

اما اگر بدانیم یکی از دو قضایا کاذب است نمی توانیم نظر قطعی در

مورد صدق و کذب قضیه متضاد دیگر دهیم.

جدول تضاد:

هر الف ب است.	← تضاد	هیچ الف ب نیست.
+ «صادق»	←	- «کاذب»
- «کاذب»	←	? «صدق و یا کذب معلوم نیست.
- «کاذب»	→	+ «صادق»
- «صدق یا کذب معلوم نیست»	→	- «کاذب»

بنابراین چه گفته شد احکام تضاد در یک عبارت بدین صورت گفته می شود. محال است دو قضیه متضاد هر دو صحیح باشند اما ممکن است هر دو غلط و کاذب باشد.

ریز نکته:

اگر قضیه ای جزئی باشد، متضاد ندارد زیرا تضاد میان دو قضیه کلی با نسبت متفاوت برقرار است، مثلاً قضیه «بعضی الف ب است» متضاد ندارد.

موضوع و محمول یکسان «تقابل»

سور: «کمیت»: هر دو کلی

نسبت «کیفیت»: متفاوت

تضاد

اجتماع محال و ارتفاع ممکن + ← - ← - و ← ؟

از صدق یکی به کذب دیگری می رسم ، اما از کذب یکی به صدق دیگری نمی رسم

تداخل:

به دو قضیه زیر توجه کنید. چه ویژگی هایی در رابطه میان این دو قضیه می یابید؟

۱ هر الف ب است. ۲ بعضی الف ب است.

سه نکته میان این دو قضیه می توان فهمید:

الف: موضوع و محمول این دو قضیه با هم یکی است.

ب: سور یکی کلی و سور دیگری جزئی است

ج: نسبت دو قضیه یکی است.

ریز نکته:

زمانی که رابطه «تداخل» میان دو قضیه برقرار باشد به هر یک از این دو قضیه «متداخل» می گویند
بنابر این با تغییر کمیت «سور» قضیه و ثابت نگه داشتن کیفیت می توان به متداخل آن رسید، مانند

هر الف ب است. ← بعضی الف ب است.

هیچ الف ب نیست. ← بعضی الف ب نیست.

بر اساس آن چه گفته شد رابطه تداخل میان قضیه های موجبه کلی و موجبه
جزئی و میان سالبه کلی و سالبه جزئی برقرار است.

www.my-dars.ir

ریز نکته:

در رابطه تداخل از صدق قضیه کلی به صدق قضیه جزئی پی می بریم و از کذب قضیه جزئی به کذب قضیه کلی می رسم.

هر الف ب است.	تداخل	بعض الف ب است.
+(صدق)	←	+(صدق)
-(كذب)	←	? (صدق یا كذب معلوم نیست)
? (صدق یا كذب معلوم نیست)	→	+(صدق)
-(كذب)	→	-(كذب)

مای درس

۱-موضوع و محمول یکسان «تقابل».

۲-سور «کمیت»: متفاوت.

۳-نسبت «کیفیت»: یکسان.

۴- از صدق کلی به صدق جزئی پی می بریم.

۵-از کذب جزئی به کذب کلی پی می بریم.

تداخل:

مای درس

www.my-dars.ir

عکس مستوی:

« در صورتی که موضوع و محمول قضیه حملی را جابه جا کنیم، قضیه به دست آمده را عکس آن قضیه می نامند. ثبات و بقای نسبت سلب و ایجاب (کیف = فع) جابجایی موضوع و محمول (اگر از قضیه ای صادق به عکس آن قضیه که از نظر صدق همانند و مساوی آن قضیه است، دست می یابیم آن را قاعده «عکس مستوی»، می نامند. منطق دانان با بررسی قضیه سالبه جزئی (بعضی الف ب نیست) نشان داده اند که قانونی کلی برای عکس مستوی این قضیه وجود ندارد. بدین جهت اصطلاحاً می گویند که سالبه جزئی عکس لازم الصدق ندارد.

نحوه تشخیص محصورات چهارگانه عکس مستوی

عکس مستوی	اصل
موجبه جزئیه (بعضی ب الف است)	موجبه کلیه (هر الف ب است)
موجبه جزئیه (بعضی ب الف است)	موجبه جزئیه (بعضی الف ب است)
سالبه کلیه (هیچ ب الف نیست)	سالبه کلیه (هیچ الف ب نیست)
عکس لازم الصدق ندارد	سالبه جزئیه (بعضی الف ب نیست)

مای درس

www.my-dars.ir

تعریف مغالطه ایهام انعکاس

در صورتی که در جا به جا کردن اجزای قضیه، قاعده عکس مستوی را به درستی رعایت نکنیم دچار مغالطه ایهام انعکاس شده ایم.

نمونه های مغالطه ایهام انعکاس :

موجبه کلیه می شود موجبه کلیه.

موجبه جزئی می شود موجبه کلیه

اگر برای سالبه جزئی عکس لازم الصدق در نظر بگیریم..

www.my-dars.ir

سوالات:

جملات زیر را با کلمات صادق و کاذب کامل کنید

- الف: دو قضیه متناقض هم زمان .. صادق .. نیستند و هم زمان .. کاذب ... نیستند.
- ب: دو قضیه متضاد هم زمان .. صادق .. نیستند؛ اما شاید هم زمان .. کاذب .. باشند.
- ج: دو قضیه متداخل تحت تضاد هم زمان ... کاذب ... نیستند؛ اما شاید هم زمان .. صادق ... باشند .

مای درس

www.my-dars.ir

سوالات تشریحی:

- ۱- چگونه می توان به تناقض یک قضیه دست یافت ؟ با تغییر کمیت و کیفیت یک قضیه
- ۲- رابطه صدق و کذب میان دو قضیه متناقض چگونه است؟ در رابطه تناقض، صدق یک قضیه، کذب دیگری را در پی دارد و کذب یک قضیه، صدق دیگری را نتیجه می دهد.
- ۳- رابطه تضادتها میان چه قضیه هایی برقرار می شود؟ تنها میان موجه کلی و سالبه کلی

مای درس

www.my-dars.ir

سوالات:

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد؟

- ۱- دو قضیه وقتی متناقض هستند که کیت و کیفیت آنها با هم متفاوت باشند **ص**
- ۲- عکس مستوی موجه کلی ، موجه کلی می شود. **غ**
- ۳- هرگاه دو قضیه فقط در کیت اختلاف داشته باشند، رابطه آنها تداخل است. **ص**
- ۴- از میان احکام قضایا ، نقیض قضیه سالبه کلی ، موجه کلی می باشد. **غ**

مای درس

www.my-dars.ir

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی و ما رستگار

از حسن توجه شما سپاسگزارم

شریفی پور

مای دارس
پایان

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

خوش آمدید

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

درس هشتم منطق پایه دهم انسانی

مهدیه شریفی پور دبیر منطق

مای درس

تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

گروه آموزشی عصا سال

شهرستان بندر خمیر

www.my-dars.ir

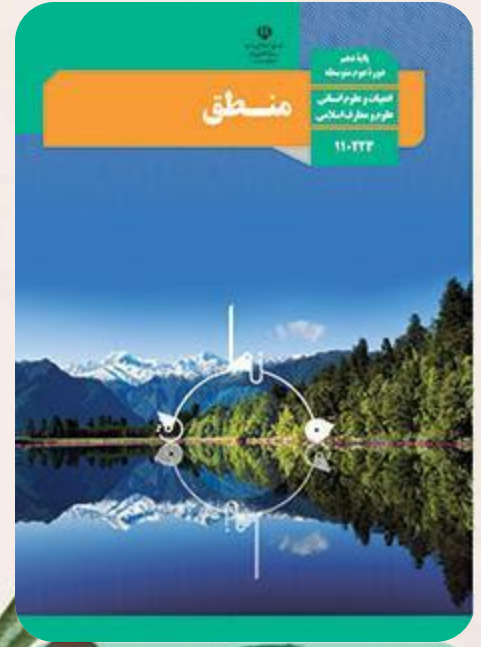
درس هشتم

قیاس اقترانی

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

هدف کلی: آنچه در این درس می خوانیم:

❖ در این درس ابتدا با قیاس اقتزانی آشنا می شویم و اجزای آن به خصوص «حد وسط» را به طور کامل می شناسیم و بر اساس جایگاه «حد وسط» چهار شکل قیاس اقتزانی را معرفی می کنیم و سپس به بیان مغالطه مربوط به «حد وسط» است؛ یعنی «مغالطه عدم تکرار حد وسط» می پردازیم. بعد از آن با بحث ازدامنه مصادیق موضوع و محمول و بررسی شرایط معتبر بودن قیاس می پردازیم و این شرایط را در سه مورد بیان می کنیم.

۱. هر دو مقدمه سالبه نباشد.

۲. حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشند.

۳. هر کدام از موضوع و محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت

مثبت داشته باشند. گروه آموزشی عصر

هر قیاس که این سه شرط را با هم داشته باشد قیاس معتبر محسوب می شود.

اهداف جزئی: آنچه که بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند:

تعریف قیاس اقترانی حملی را بیان کند.

نقش حد وسط در ارتباط با قدمات را بداند.

تعیین چهار شکل قیاس و تفاوت شکل اول و چهارم را تشخیص دهد.

آشنایی با مغالطه عدم تکرار در حد وسط را توضیح دهد.

دامنه مصادیق موضوع و محمول را تعیین کند.

شرایط اعتبار قیاس اقترانی حملی و قانون نتیجه قیاس را بیان کند.

دردرس پنجم با **اقسام استدلال** آشنا شدیم و یاد گرفتیم براساس «نتیجه استدلال» می توان استدلال را به دو دسته زیر تقسیم کرد:

۱- **استدلال قیاسی**: از مقدمات ضرورتاً به نتیجه پی می بریم.

۲- **استدلال استقرایی**: که در آن مقدمات از نتیجه حمایت نسبی می کنند..

قیاس اقرانی

استدلال قیاسی دو نوع دارد

قیاس استثنایی

در این درس به بررسی و توضیح **قیاس اقرانی** می پردازیم.

www.my-dars.ir

قیاس اقتরانی:

قیاسی است که اجزای نتیجه آن در میان مقدمات پخش شده اند.
همان طور که در مثال زیر مشاهده می کنید «آهن» که موضوع نتیجه است در مقدمه اول وجود دارد.

مقدمه اول: هر آهنی فلز است.

مقدمه دوم: هر فلزی در اثر حرارت منبسط می شود.

مای درس

نتیجه: آهن در اثر حرارت منبسط می شود.

www.my-dars.ir

اجزای قیاس اقترانی:

قیاسی اقترانی از دو مقدمه و یک نتیجه تشکیل شده است.

مقدمه اول: مقدمه ای است که **موضوع** نتیجه در آن قرار دارد.

مقدمه دوم: مقدمه ای است که **محمول** نتیجه در آن قرار دارد.

حد وسط: جزء مشترکی است که در **مقدمه اول و دوم** وجود دارد

اما در **نتیجه** حذف شده است.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اگر حد وسط وجود نداشته باشد رابطه ای میان دو قضیه برقرار نمی شود و نمی توان نتیجه ای به دست آورد...

به عبارت دیگر اگر موضوع یا محمول یک مقدمه با موضوع و محمول مقدمه دیگر یکسان و قرین است که آن را «حد وسط» می گویند و به همین دلیل به این نوع از قیاس، قیاس اقتزانی می گویند.

قیاس اقتزانی به دو نوع تقسیم می شود.

□ ۱- قیاس اقتزانی حملی

□ ۲- قیاس اقتزانی شرطی

در این درس به توضیح قیاس اقتزانی حملی خواهیم پرداخت.

www.my-dars.ir

قیاس اقترانی حملی از لحاظ جایگاه «حد وسط» در دو مقدمه چهار حالت دارد که به هریک از این حالات یک «شکل» می گویند.

شکل اول: حد وسط در مقدمه اول محمول و در مقدمه دوم موضوع است.

مقدمه اول : هرالف ب است.

مقدمه دوم: هر ب ج است.

گروه آمدن: سقراط فانی است

هر الف ج است

شکل دوم: حد وسط درهر دو مقدمه محمول است.

مقدمه اول: هر سیبی میوه است.
مقدمه دوم: هیچ انسانی میوه نیست

مقدمه اول : هرالف ب است.
مقدمه دوم: هیچ ج ب است.

هیچ سیبی انسان نیست.

هیچ ج الف است

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

شکل سوم: حد وسط در هر دو مقدمه موضوع است.

مقدمه اول: هرانسانی متفکر است.

مقدمه دوم: بعضی انسان ها نویسنده اند

مقدمه اول: هرب الف است.

مقدمه دوم: بعضی ب ج است.

بعضی متفکران نویسنده اند.

بعضی الف ج است

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

شکل چهارم: حد وسط در مقدمه اول موضوع و در مقدمه دوم محمول است.

مقدمه اول: هرب الف است.

مقدمه دوم: بعضی ج ب است.

بعضی الف ج است. :: بعضی جانداران مهر ه دارند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

«شکل اول» «شکل دوم» «شکل سوم» «شکل چهارم»

- الف ب -

- ج ب -

.. - الف ج -

- الف ب -

- ج ب -

.. - الف ج -

- الف ب -

- ج ب -

.. - الف ج -

مقدمه اول: - الف ب -

مقدمه دوم: - ب ج -

.. - الف ج -

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

راه حل ساده تشخیص حد وسط

هر الف **ب** است. هر الف **ب** است.

هر **ب** ج است. هر ج **الف** است.

۴ ۱

۲ ۳

هر الف **ب** است. هر الف **ب** است.

هر ج **ب** است. هر الف **ج** است.

به مثال های زیر توجه کنید.

آیا می توانید با کمک دوستان خود اشکال این استدلال ها را بیان کنید؟ .

نتیجه ::	مقدمه دوم	مقدمه اول
پس: انگور همسر خسرو است	شیرین همسر خسرو است	انگور شیرین است
پس: دیوار دارای گوش است	موش دارای گوش است؛	دیوار دارای موش است
پس: یخ مایع است.	آب مایع است؛	یخ از آب است؛

شرط اول: برای نتیجه گیری صحیح از دو قضیه حملی، تکرار حد وسط (به صورت لفظی و معنایی) است تا دو قضیه با یکدیگر ارتباط پیدا کنند.

در صورتی که از قیاسی که **حد وسط** در آن تکرار نشده است، نتیجه گیری شود،
فرد دچار «**مغالطه عدم تکرار حد وسط**» می شود

❖ در مثال اول «**اشتراک لفظ**» در کلمه **شیرین** باعث **عدم تکرار حد وسط شده است**.

❖ در مثال دوم «**محمول قضیه اول داری موش است**» اما «**موضوع قضیه دوم موش است**»
بنابراین **حد وسط عیناً تکرار نشده است**.

❖ در مثال سوم **محمول قضیه اول «آب» است** و **موضوع قضیه دوم «از آب»** بدین جهت در
اینجا نیز **حد وسط به صورت یکسان تکرار نشده است**.

بیان ساده حد وسط باید دو شرط داشته باشد:
حد وسط به یک معنا باشند: اگر حد وسط دارای بیش از یک معنا بود
مغالطه اشتراک لفظ صورت گرفته و حد وسط نداریم)

حد وسط عین هم باشد: « معمولاً نشانه های آن وجود حرف اضافه «از»
و « دارای » است.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

قانون نتیجه قیاس:

حد وسط تنها نقش ارتباطی میان دو مقدمه استدلال دارد و در نتیجه استدلال حذف می شود. موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می آید کیفیت نتیجه در قیاس اقترانی از این قانون کلی پیروی می کند که اگر یکی از مقدمات استدلال سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود. بنابراین با مشاهده مقدمات قیاس می توانیم تشخیص دهیم که نتیجه سالبه است یا موجه.

اگر نتیجه قیاس از این قانون پیروی نکرده باشد، آن قیاس نامعتبر است.

دامنه مصادیق موضوع و محمول:

در قضیه **سالبه** همه مصادیق محمول (+) و در قضیه **موجبه** برخی از مصادیق محمول (-) مورد نظر است. **سور کلی** شامل همه مصادیق موضوع (+) و **سور جزئی** شامل برخی از مصادیق موضوع (-) است. در قضایای **شخصیه** نیز همه مصادیق موضوع (+) مورد نظر هستند. این دو نکته ساده اساس تعیین اعتبار یک قیاس اند. لذا برای آنکه در بررسی اعتبار قیاس، این دو نکته را به خاطر داشته باشیم، با گذاشتن علامت مثبت + برای همه مصادیق و علامت منفی - برای برخی از مصادیق، **دامنه مصادیق موضوع و محمول** قضایای محصوره را به صورت زیر مشخص می کنیم.

ب - است	هر الف +
ب - است	بعضی الف -
ب + نیست	هیچ الف +
ب + نیست	بعضی الف -

ریز نکته:

بحث دامنه مصادیق موضع و محمول اساس تعیین اعتبار یک قیاس است .
با گذاشتن علامت مثبت (+) همه مصادیق و علامت منفی (-) بعضی مصادیق را مورد نظر داریم؛ بنابراین دامنه مصادیق موضوع و محمول قضایای محصوره به صورت زیر مشخص می شود.

بعضی سیب ها زرد هستند.

هر اسبی حیوان است.

بعضی حیوانات اسب هستند.

هیچ مثلی چهار ضلعی نیست.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

تذکر:

در قضایای شخصیّه نیز همه مصادیق موضوع (که یک فرد مشخص است) مورد نظرند.
لذا همواره برای موضوع قضایای شخصیّه مثبت (+) استفاده می کنیم.

+

سقراط انسان است.

+

ابن سینا تاجر نیست.

محمول قضایای شخصیّه از نظر دامنه مصادیق از قانون محمول قضایای محصوره تبعیت می کند (یعنی در قضایای موجبه منفی (-) و در قضایای سالبه مثبت (+) هستند.

+

سقراط انسان است

گروه آموزشی عصر

ابن سینا تاجر نیست.

www.my-dars.ir

شرایط معتبر بودن قیاس:

برای آن که قیاسی معتبر باشد، باید سه شرط زیر درباره آن صادق باشد :
❖ هر دو مقدمه سالبه نباشند.

هرگاه دیدیم هر دو فعل جمله ما منفی (نیست) باشد فاقد این شرط است مانند این: قیاس
هیچ الف ب نیست بعضی الف ج نیست :: پس بعضی ب ج نیست.

❖ حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد.

در شکل دوم، اگر بینیم همزمان کنار هر دو کلمه مشترک (حد وسط) هر دو فعل ما مثبت
(است) باشد فایده این شرط است مانند این قیاس:

هر ج ب است بعضی الف ب است . پس بعضی ج الف است.

در شکل سوم: اگر همزمان کنار هر دو کلمه مشترک (حدوسط) هر دو **سور** ما
جزئیة (بعضی یا برخی) ، باشد باز فاقد این شرط است مانند:
بعضی ب الف است بعضی ب ج است .

❖ هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات
نیز علامت مثبت داشته باشند.

در صورتی که قیاسی یکی از شرط های فوق را نداشته باشد، نامعتبر خواهد بود
و در صورتی که هر سه شرط را برآورده کند، آن را معتبر می نامند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

هر گاه هر دو فعل جمله (نیست) یا هر دو سور جمله (بعضی یا برخی) باشد، در اینجا قیاس نامعتبر است اما موارد دیگری هم وجود دارد و بهتر است طبق شرایط معتبر بودن قیاس عمل کنیم.

تذکر:

- ❖ هنگام بررسی اعتبار یک قیاس، به موضوع یا محمولی که در نتیجه منفی اند، کاری نداریم.
- ❖ در بررسی اعتبار یک قیاس، علاوه بر سه شرط مذکور، قانون نتیجه قیاس را نیز بررسی می‌کنیم.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

بررسی شرط نخست:

❖ هر دو مقدمه سالبه نباشد:

هیچ اسبی بالدار نیست

هیچ بالداري سم دار نیست

قیاس نامعتبر

∴ هیچ اسبی سم دار نیست

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

بررسی شرط دوم:

❖ حد سطر در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد.

هر پرنده ای حیوان است.

بعضی حیوانات آبی هستند.

قیاس نامعتبر

∴ بعضی پرندگان آبی هستند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

بررسی شرط سوم:

❖ هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت مثبت داشته باشند.

هیچ شیری پلنگ نیست.

بعضی شیرها گربه سان هستند.

قیاس نامعتبر

∴ بعضی پلنگ ها گربه سان نیستند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

قیاس معتبر:

هیچ شیری + پلنگ - نیست.
هر گربه ای + پلنگ - است.
هیچ الف ب نیست.
هر ج ب است

∴ هیچ شیری + گربه - نیست.
∴ هیچ الف ج نیست

قیاس معتبر

www.my-dars.ir

قیاس معتبر:

بعضی الف-ب- است .

هر ب + ج - است .

∴ بعضی الف - ج - است .

قیاس معتبر

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

سوالات:

- ۱- قیاس اقترانی حملی را تعریف کنید و برای آن یک نمونه مثال بنویسید. دارای دو مقدمه حملی است مانند هر الف ب است هر ب ج است پس هر الف ج است.
- ۲- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، چه شرط لازم است؟ آنها را بنویسید. سه شرط. شرط اول، هر دو مقدمه سالبه نباشند. شرط دوم، حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد. شرط سوم هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات علامت مثبت داشته باشند.
- ۳- به جزء مشترک میان دو قضیه چه می گویند؟ حد وسط
- ۴- لفظی که در هر دو مقدمه دیده می شود اما در نتیجه حذف می شود، چه نام دارد؟ حد

گروه آموزشی عصر

وسط

www.my-dars.ir

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

۱- پس از حذف کردن حد وسط،... نتیجه از مقدمه اول و... آن از مقدمه

دوم به دست می آید موضوع، **محمول**

۲- در قضایای همه مصادیق موضوع (+) مور نظر هستند. **شخصیه**

۳- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، نباید حد وسط در هر دو مقدمه

علامت داشته باشد. **منفی**

۴- برای آنکه قیاسی معتبر باشد، باید هر دو مقدمه نباشند. **سالبه**

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- در ارتباط میان دو قضیه در یک استدلال چهار حالت که در اصطلاح آنها را چهار

شکل قیاس اقترانی می نامند، قابل تصورند. **درست**

۲- لازم است موضوع یا محمول یکی قرین ، موضوع یا محمول دیگری باشد. به همین دلیل

به این نوع از قیاس می گویند. **درست**

۳- قیاس قترانی پس از حذف کردن حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمه دوم و محمول آن

از مقدمه اول به دست می آید. **نادرست**

۴- شرط اول برای نتیجه گیری صحیح از دو قضیه حملی، عدم تکرار حد وسط

(به صورت لفظی و معنایی) است تا دو قضیه با یکدیگر ارتباط پیدا کنند. **نادرست.**

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی ما رستگار

از حسن توجه شما عزیزان سپاسگزارم

شریفی پور

گروه آموزشی عصر

پایان

www.my-dars.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

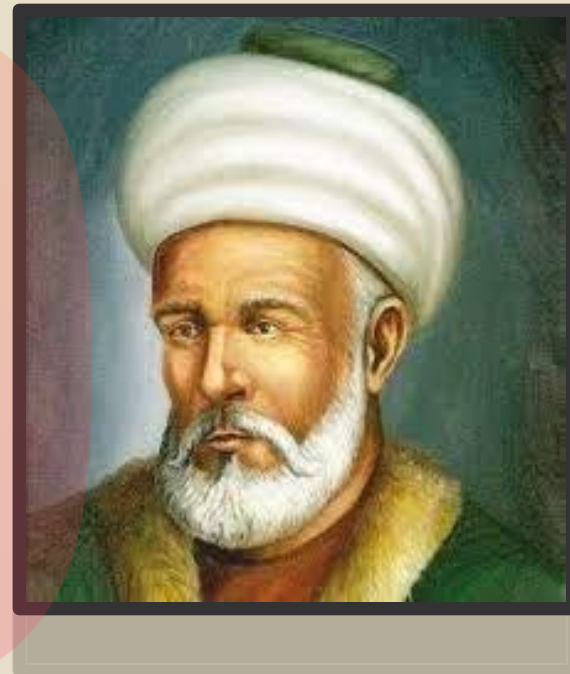
مهدیه شریفی پور

شهرستان بندر خمیر

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

www.my-dars.ir

نسب فن منطق به عقل و فکر مانند
نسبت فن نحو به زبان و الفاظ است.
پس همان طور که علم نحو به بیان
قوانین الفاظ می پردازد، علم منطق
نیز به بیان قوانین تفکر می پردازد.

«فارابی ، احصاء العلوم»

مای درس

گروه آموزشی عصر
www.my-dars.ir

اهداف کلی: آن چه در این درس می آموزیم:

• قضیه شرطی و اقسام آن.

• اقسام قضیه شرطی منفصل.

• قیاس استثنایی و اقسام آن.

• حالات چهارگانه قیاس استثنایی اتصالی.

• حالات چهارگانه قیاس استثنایی انفصالی حقیقی.

۱

۲

۳

۴

۵

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اهداف جزئی: آن چه که بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند:

• قضیه شرطی و اقسام آن را بشناسد.

۱

• اقسام قضیه شرطی منفصل را بداند.

۲

• قیاس استثنایی و اقسام آن تشخیص دهد.

۳

• حالات چهارگانه قیاس استثنایی اتصالی را بیان کند.

۴

• حالات چهارگانه قیاس استثنایی انفصالی حقیقی بداند.

۵

مای درس

www.my-dars.ir

قضیه شرطی و اقسام آن؟

مای دارس

www.my-dars.ir

در این گونه قضایا به اتصال یا انفصال میان دو نسبت حکم می شود.

قضیه شرطی:

در این گونه قضایا به پیوستگی و اتصال و ملازمه دو نسبت حکم می شود.

شرطی متصل:

در این گونه قضایا به گسستگی و انفصال میان دو نسبت حکم می شود.

شرطی منفصل:

قیاسی که عین نتیجه یا نقیض آن در یکی از مقدمات استدلال ذکر شده باشد.

قیاس استثنایی:

اگر مقدمه اول قیاس استثنایی یک قضیه شرطی متصل باشد به آن قیاس استثنایی متصل می گویند.

قیاس استثنایی اتصالی:

اگر مقدمه اول قیاس استثنایی یک قضیه شرطی منفصل باشد به آن قیاس استثنایی منفصل می گویند.

قیاس استثنایی انفصالی:

قضیه شرطی متصل: در این گونه قضایا به پیوستگی و اتصال
و ملازمه دو نسبت حکم می شود.

❖ اگر باران ببارد آن گاه زمین خیس می شود.
در این مثال وجود یک حکم و نسبت مشروط و وابسته
به وجود حکم و نسبتی دیگر است.

مقدم

اجزای قضیه شرطی:

تالی

اگر باران ببارد آن گاه زمین خیس می شود.

مقدم مای درس تالی

www.my-dars.ir

قضیه شرطی منفصل:
به گسستگی، انفصال و عناد (یعنی ناسازگاری) دو یا چند نسبت
حکم شده است.

❖ عدد یا زوج است یا فرد.

❖ کتاب یا منطق است یا فلسفه.

ساختار قضایای شرطی منفصل «یا - یا» است.

مای دارس

www.my-dars.ir

اقسام قضایای شرطی منفصل:

الف: منفصل حقیقی.

ب: منفصل مانعه الجمع.

ج: منفصل مانعه الرفع.

مای درس

گروه آموزشی و فرهنگی
www.my-dars.ir

درمنفصل حقیقی هر دو بخش قضیه، هم زمان صادق و هم زمان کاذب نیستند و انفصال میان این دو بخش قضایا، انفصالی حقیقی و تام است.

www.my-dars.ir

امکان داره یک عدد طبیعی، هم
زوج باشه هم فرد؟ **خیر**

امکان داره یک عدد طبیعی زوج
نباشه، فرد هم نباشه؟ **خیر**

راه تشخیص منفصل حقیقی

مثال: عدد طبیعی یا زوج است یا فرد:

الف: آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل، با هم صادق باشد؟ **خیر**

ب: آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل، با هم کاذب باشد؟ **خیر**

چنین قضایایی را منفصل حقیقی می گویند.

www.my-dars.ir

منفصل مانعه الجمع

راه تشخیص منفصل غیر قابل جمع در صدق:

برای تشخیص ، دو سوال قبلی را پرسید اگر فقط پاسخ سوال اول منفی باشد، آن قضیه منفصل غیر قابل جمع در صدق است.

مای دارس

گروه آموزش و تدریس

www.my-dars.ir

امکان دارد فردا هم دوشنبه باشد ، هم سه شنبه؟ **خیر**

امکان دارد فردا دوشنبه نباشد، سه شنبه هم نباشد؟ **بله، ممکنه یک روز دیگه باشه.**

راه تشخیص منفصل غیرقابل جمع در صدق

مثال: فردا یا دوشنبه است یا سه شنبه:

الف: آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل ، با هم صادق باشد؟ **خیر**

ب: آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل ، با هم کاذب باشد؟ **بله**

چنین قضایایی را منفصل غیرقابل جمع در صدق گویند.

در منفصل غیر قابل جمع در کذب دو بخش قضیه، قابل جمع در کذب نیستند، اما می توانند قابل جمع در صدق باشند.

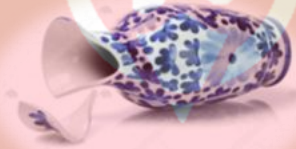

راه تشخیص منفصل غیر قابل جمع در کذب

برای تشخیص، دو سوال قبلی را پرسید اگر فقط پاسخ سوال دوم منفی باشد، آن قضیه منفصل غیر قابل جمع در کذب است.

مثال: در این اتاق فقط علی و رضا حضور داشتند، پس این گلدان را یا «علی شکسته است یا رضا»

الف: آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل ، با هم صادق باشد؟ **بله**
ب: آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل ، با هم کاذب باشد؟ **خیر**

این قضیه منفصل **غیرقابل جمع در کذب** است زیرا نمی شود **هیچ** کدام گلدان را نشکسته باشند، اما ممکن است هر دو در شکستن آن دخیل بوده باشند.

مای درس

قیاس استثنایی قیاسی است که عین نتیجه یا نقیض آن در یکی از مقدمات استدلال ذکر شده است. مانند:

اگر باران می بارد، هوا ابری است. هوا ابری نیست، پس باران نمی بارد.

در مثال بالا نقیض نتیجه «باران می بارد» در مقدمه اول ذکر شده است.

قیاس استثنایی از دو مقدمه تشکیل می شود:

یک مقدمه شرطی «خواه متصل یا منفصل» + یک مقدمه حملی ← حملی
مانند:

مقدمه اول: اگر جاده بسته باشد، مسافران نمی آیند «شرطی متصل»

مقدمه دوم: مسافران می آیند «حملی»

نتیجه: پس جاده بسته نیست «حملی»

مقدمه اول: لفظ یا مفرد است یا مرکب «شرطی منفصل»

مقدمه دوم: لفظ مفرد است «حملی»

نتیجه: پس مرکب نیست «حملی»

استثنای اتصال

انفصال حقیقی

انفصال غیرقابل جمع در صدق

انفصال غیرقابل جمع در کذب

استثنای انفصال

قیاس استثنایی

مای درس

www.my-dars.ir

قیاس استثنایی متصل: قیاسی که مقدمه اول آن شرطی متصل و مقدمه دوم آن حملی

است که در این صورت برای مقدمه دوم

چهار حالت قابل فرض وجود دارد

که دو تا از آن ها معتبر است.

الف: وضع مقدم ب: رفع تالی

مای دارس

www.my-dars.ir

حالات معتبر
قیاس استثنایی
اتصال

وضع مقدم

رفع تالی

قاعده وضع مقدم: ← اثبات مقدم اثبات تالی

مثال:

اگر ← از بخاری برقی استفاده کرده باشد،

«اثبات مقدم»

انگاہ ← اتاق گرم شده است.

«اثبات تالی»

قاعده رفع تالی: ← الف: نفی تالی ب: نفی مقدم

مثال:

اگر از بخاری برقی استفاده کرده باشد، انگاہ اتاق گرم شده است.

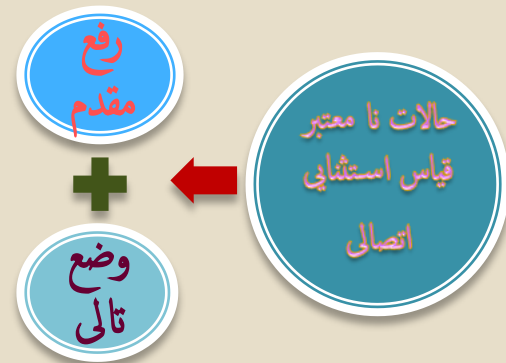
اتاق گرم نشده است. «نفی تالی» روه آموزشی عصر

پس از بخاری برقی استفاده نکرده است. «نفی مقدم»

www.maydars.ir

اگر در قیاس استثنایی اتصالی، رفع مقدم صورت بگیرد آن قیاس نامعتبر است
ومغالطه محسوب می گردد «مغالطه رفع مقدم»
مانند:

اگر امروز جمعه باشد تعطیل است.
امروز جمعه نیست «رفع مقدم»
پس تعطیل نیست «نتیجه نادرست» «این قیاس رفع مقدم است و نمی توان نتیجه
ای قطعی از آن گرفت و گفت که «پس تعطیل نیست». زیرا تعطیل شدن دلایل
دیگری از جمله بارش برف، آلودگی هوا، تعطیلات رسمی و... نیز « دارد.

اگر در قیاس استثنایی اتصالی، وضع تالی صورت بگیرد آن قیاس نامعتبر است ومغالطه محسوب می گردد. «مغالطه وضع تالی»
مانند:

اگر امروز جمعه باشد تعطیل است
امروز تعطیل است «وضع تالی»
پس جمعه است «نتیجه نادرست» همانطور که مشاهده می کنید این قیاس «وضع تالی» است نمی توان نتیجه ای قطعی از آن گرفت و
گفت «پس جمعه است» زیرا فقط جمعه ها تعطیل نیست و ممکن است به دلیل دیگری یکی دیگر از روزهای هفته نیز تعطیل شود

قیاس استثنای انفصالی:

❖ قیاس انفصالی حقیقی

❖ قیاس انفصالی غیر قابل صدق در جمع.

❖ قیاس انفصالی غیر قابل جمع در کذب.

از آن جایی که سه نوع قضیه منفصل داریم، قیاس استثنایی منفصل نیز به سه قسم تقسیم می شود.

قیاس استثنایی منفصل حقیقی:

الف: یکی از مقدمات این قیاس، قضیه منفصل حقیقی و دیگری یک قضیه حملی است.

قضیه منفصل حقیقی + قضیه حملی ← حملی

ب: در این قیاس از اثبات هر بخش از قضیه، نفی بخش دیگر و از نفی هر بخش، اثبات بخش دیگر به دست می آید. به عبارت دیگر چهار حالت وجود دارد:

- ❖ وضع جزء اول: «اثبات جزء اول» ← رفع جزء دوم «نفی جزء دوم»
- ❖ رفع جزء اول: «نفی جزء اول» ← وضع جزء دوم «اثبات جزء دوم»
- ❖ وضع جزء دوم: «اثبات جزء دوم» ← رفع جزء اول «نفی جزء اول»
- ❖ رفع جزء دوم: «نفی جزء دوم» ← وضع جزء اول «اثبات جزء اول»

هر چهار حالت هم معتبر هستند

اثبات یکی از طرفین ← نفی طرف دیگر
مانند:

یا این عدد طبیعی زوج است یا فرد.
این عدد طبیعی زوج است «اثبات جزء اول»
پس این عدد طبیعی فرد نیست «نفی جزء دوم»

یا این عدد طبیعی زوج است یا فرد.
این عدد طبیعی زوج نیست «نفی جزء اول»
پس این عدد طبیعی فرد است «اثبات جزء دوم»

توجه توجه

یادگیری این مطالب اختیاری است.

❖ الف: قیاس انفصالی غیر قابل جمع در صدق.

❖ ب: قیاس انفصالی غیر قابل جمع در کذب.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

سوالات تشریحی :

۱- اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

الف: قضیه شرطی. به قضایایی که در آن به اتصال یا انفصال میان دو نسبت حکم شود.

ب: قضیه شرطی متصل. در این گونه قضایا به پیوستگی و اتصال و ملازمه دو نسبت حکم شده است.

ج: قضیه شرطی منفصل. در این گونه قضایا به گسستگی و انفصال و عناد دویا چند نسبت حکم شده است.

۲- مقصود از مغالطه «وضع مقدم و رفع تالی» چیست؟ مقصود نفی مقدم و اثبات تالی است.

۳- اقسام قضیه شرطی را نام ببرید. شرطی متصل - شرطی منفصل

۴- برای هر کدام از موارد زیر یک مثال کاربردی بنویسید.

الف: وضع مقدم: اگر قیمت دلار افزایش یابد، همه چیز گران می شود. قیمت دلار افزایش یافت پس قیمت همه چیز گران می شود.

ب: مغالطه رفع مقدم: اگر صاحب پسری شوم نام او را علی می گذارم. صاحب پسری نشدم. پس نام او را علی نمی گذارم.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

سوالات

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

۱- در جملات شرطی متصل به بخش شرط و جواب شرط قضیه..... می گویند. **مقدم- تالی**

۲- در قضیه منفصل هر دو قضیه، همزمان نمی توانند صادق یا کاذب باشند. **حقیقی**

۳- به قضیه منفصل حقیقی، انفصال و حقیقی نیز گفته می شود. **تام**

۴- قضیه «سور یا کلی است یا جزئی» قضیه شرطی منفصل است. **حقیقی**

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

سوالات

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد؟

۱- در قیاس استثنایی منفصل حقیقی چهار حالت دارد نتیجه قطعی و معتبر است. **درست**

۲- مقصود از نفی مقدم و اثبات تالی ، همان رفع تالی و وضع مقدم است. **نادرست**

۳- در قضیه منفصل منفصل غیرقابل جمع در کذب هر دو قضیه، همزمان نمی توانند صادق یا

کاذب باشند. **نادرست**

۴- قضیه «سور یا کلی است یا جزئی» قضیه شرطی منفصل حقیقی است. **درست**

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

با تشکر از توجه
شما عزیزان

شریفی پور

پایان

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

تفکر
بیمه‌ری

درس دهم

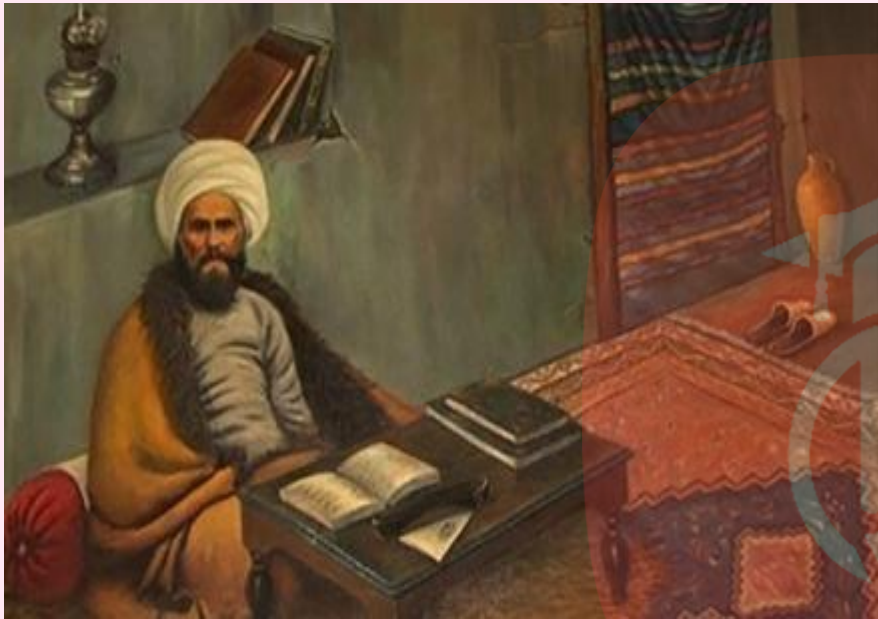
سنجشگری در تفکر

مهديه شريفی پور

مای درس

گروه آم‌وزش عصر

www.my-dars.ir

منطق کاربردی

«شهاب الدین سهروردی»
کلمه التصوف

اختلاف عبارات تو را به بازی نگیرد.
در روز قیامت از هر هزار نفر،
نهد و نود و نه نفر کشته عبارات و
ذبح شده شمشیرهای اشارات هستند،
چرا که از معانی غافل شده اند.

www.my-dars.ir

اهداف کلی: آنچه که در این درس می آموزیم:

❖ تفکر نقادانه: فراگیری مهارت تفکر و تفکر درباره نحوه صحیح تفکر.

❖ مغالطه مسموم کردن چاه: فرد بدون ذکر دلیل ویژگی هایی نا شایست به نظریه ای نسبت می دهد.

به نحوی که کسی جرأت نکند به آن نظر توجه نماید.

❖ مغالطه تله گذاری: ویژگی های مثبت و شایسته ای را به نظریه ای باطل نسبت می دهند تا افراد به سمت پذیرش آن گرایش پیدا کنند.

❖ مغالطه توسل به احساسات: سوء استفاده از احساسات افراد بدون ذکر دلیل.

❖ مغالطه بزرگ نمایی کوچک: اگر با بزرگ نمایی بی دلیل سعی در تأییدنظری داشته باشیم و یا کوچک نمایی بی دلیل سعی در مخفی کردن حقیقتی داشته باشیم دچار این مغالطه شده ایم.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اهداف جزئی: آنچه که بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند:

۱- تفکر نقادانه را تعریف کند

۲- انواع مغالطه ها را نام ببرد.

۳- مغالطه مسموم کردن چاه را تشخیص دهد.

۴- مغالطه تله گذاری را بیان کند.

۵- مغالطه توسل به احساسات را با مثال توضیح دهد.

۶- مغالطه بزرگ نمایی و کوچک نمایی را شرح دهد.

خطاهای ذهنی انسان را می توان به دو دسته تقسیم کرد:

➤ **خطای صوری:** خطاهای ناشی از به کار بردن استدلال های نامعتبر.

➤ **خطای غیر صوری :** خطاهای ناشی از به کار بردن مقدمات غلط در استدلال و یا خطای ناشی از عوامل روانی.

خطاهای ذهنی همان خطاهای تفکر، یعنی مزالطات هستند.

➤ **خطای صوری:** منظور از خطای صوری خطاهایی که که قالب و صورت

استدلال دارای ایراد است. مغاطاتی که قبلا با آن ها آشنا شدیم همچون.

➤ **مغالطه تمثیل ناروا.**

➤ **تعمیم شتابزده.**

➤ **استثنای قابل چشم پوشی .**

➤ **عدم رعایت شرایط قیاس.**

همگی خطاهای صوری به حساب می آیند. **مای درس**

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

➤ **خطای غیر صوری:** به دو دسته از مغالطات گفته می شود:

➤ خطاهایی که به دلیل اشتباه بودن محتوای مقدمات رخ می دهد.

مثلا: «هیچ انسانی حیوان نیست» که دارای محتوای غلط است به عنوان یکی از مقدمات استدلال به کار فته باشد.

➤ مغالطاتی که تحت تاثیر عوامل روانی صورت می گیرد که در این درس با آن ها آشنا می شویم.

مای درس

صوری «استدلال های نا معتبر»

گروه آموزشی عصر

مقدمات غلط در استدلال

غیر صوری

خطای ناشی از عوامل روانی

خطاهای تفکر

تفکر نقادانه: که آن را **تفکر سنجشگرانه** نیز می گویند.

عبارت است از «فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره نحوه صحیح تفکر»

تفکر نقادانه

«فراگیری مهارت تفکر»

«تفکر کردن درباره نحوه صحیح تفکر»

نحوه صحیح تفکر برابر است با اصول و قواعدی که در منطق خوانده می شود.

فراگیری مهارت تفکر یا به عبارت دیگر پرورش **مهارت های تفکر صحیح و ارزیابی استدلال ها** یک فعالیت انسانی محسوب می شود بنابراین همچون اکثر فعالیت های انسانی نیازمند دو امر مهم یعنی **تمرین و تکرار** است.

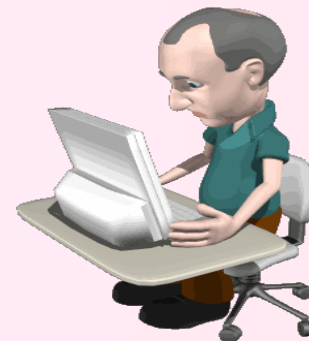

تمرین

تکرار

راه های پرورش مهارت های تفکر صحیح

تفکر نقادانه یا همان **تفکر سنجشگرانه** با تفکر غیر نقادانه تفاوت هایی دارد که مهم ترین این تفاوت ها را می توان در این جدول خلاصه نمود.

تفکر غیر نقادانه

تفکر نقادانه

فرایند تفکر جدی گرفته نمی شود.

جدی گرفتن فرایند تفکر.

آگاهانه فرایند تفکر مورد توجه نیست.

توجه آگاهانه به فرایند تفکر به صورت

سوالات درست و به جا پرسیده نمی شود

پرسیدن سوالات درست و به جا.

به بررسی مسئله از وجوه مختلف نمی پردازد.

به بررسی مسئله از وجوه مختلف نمی پردازد.

سوالات صحیح و به جایی که در تفکر نقادانه مطرح می شود و از ویژگی های این تفکر محسوب می شود را «**سوالا سقراطی**» می نامند.

www.mycdars.ir

کاربرد های استدلال: استدلال ها را می توان برای اهداف متفاوتی به کار برد.
مانند:

❖ هدف دین هدایت انسان ها و نشان دادن راه سعادت حقیقی به آن هاست.

❖ هدف فروشندگان آن است که شما را قانع کنند که از آن ها خرید کنید. به این تبلیغ توجه کنید «خرید از فروشگاه بزرگ ما هم در وقت و هم در هزینه های شما صرفه جویی می کند. ما همه نوع کالایی را عرضه می کنیم و بیست درصد تخفیف می دهیم.

❖ هدف نامزدهای انتخابات آن است که یکدیگر را شکست دهند و در مناظره پیروز شوند.

www.my-dars.ir

بدین جهت بر اساس اهداف متفاوتی که در زندگی داریم، از انواع مختلف استدلال استفاده می‌کنیم. سه مورد از این اهداف عبارتند:

➤ دست یابی به حقیقت:

در علوم مانند فلسفه، ریاضیات و معارف دینی در پی فهم حقایق هستیم. به استدلال‌هایی که در این علوم به کار می‌رود «برهان» می‌گویند.

➤ اقناع دیگران :

❖ گاهی در زندگی در پی قانع کردن دیگران هستیم. به عنوان مثال در یک سخنرانی، مانند سخنرانی مذهبی یا در میان تجمعی اعتراضی، سخنران به دنبال **اقناع** افراد برای انجام دادن عملی یا پذیرش مطلبی است.

❖ در گذشته چنین استدلال هایی را در **فن خطابه** بررسی می کردند. اما امروزه رسیدن به چنین هدفی، علاوه بر خطابه، شامل تمامی روش های اقناعی می شود که برخی از آنها در تبلیغات نیز به کار می روند.

❖ در **فن بیان** به سخنرانان آموزش داده می شود که چگونه با برقراری تماس چشمی با شنوندگان، روان و شیوا سخن گفتن و استفاده مناسب از زبان بدن، تأثیر کلامی قوی تر و زبانی اثرگذارتر داشته باشند.

➤ غلبه بر دیگران:

❖ گاهی در بحث با دیگران تنها در پی غلبه بر آنها هستیم. به عنوان مثال در جریان یک مناظره تلویزیونی، طرفین در، پی اقناع یکدیگر نیستند؛ بلکه هدف آنها شکست دادن طرف مقابل است.

❖ هدف آنها بیان استدلال هایی است که در مقابل آنها، طرف مقابل حرفی برای گفتن نداشته باشد و مجبور به ، پذیرش نتایج آنها و یا اعتراف به شکست شود. کسانی که شاهد این مناظره اند، به فرد پیروزگرایش پیدا می کنند.

❖ در گذشته این گونه استدلال ها را در **فن جدل** بررسی می کردند..

❖ بهتر است در جدل به گونه ای مقدمات خود را مطرح کنیم که طرف مقابل نتواند نتیجه مورد نظر ما را زودتر حدس بزند؛ و ناگهان با طرح نتیجه مورد نظرمان وی را غافلگیر کنیم. بهتر است مرحله به مرحله از وی نسبت به پذیرش سخنانمان اعتراف بگیریم تا بتواند سخنان خود را

➤ بار ارزشی کلمات در جملات:

. بار ارزشی مثبت: کلمات یا جملاتی که خوب، محترمانه، مورد پسند، مودبانه و مثبت است.

. بار ارزشی منفی: کلمات یا جملاتی که بد و زشت، نکوهش شده، بی ادبانه و منفی است.

. بار ارزشی خنثی: کلمات یا جملاتی که فاقد دو ویژگی مثبت و منفی است..

مای کورس
گوشی عصر
www.maykors.ir

➤ مغالطه بار ارزشی کلمات:

به کار بردن اشتباهی یا عمدی کلماتی که دارای بار ارزشی متفاوتی هستند و می تواند منشأ خطای اندیشه باشد که آن را مغالطه « بار ارزشی کلمات » می نامند.

بار ارزشی مثبت: من در اعتقادات خود ثابت قدم و استوار هستم .

بار ارزشی منفی: شما نسبت به پیش فرض های خود لجابت و تعصب می ورزید.

بار ارزشی منفی: او در موضع گیری های خود یک دنده و کله شق است.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

➤ مغالطه در اثر عوامل روانی:

- ❖ متأسفانه بسیاری از انسان ها بیشتر تحت تأثیر عوامل روانی همچون تملق، ترس، تطمیع و مانند آن قرار می گیرند تا تحت تأثیر استدلال.
- ❖ لازم است به تأثیر عوامل روانی بر ذهن انسان و خطاهایی که ممکن است تحت تأثیر این عوامل پدید بیایند توجه کنیم.
- ❖ کلمات، دارای بار روانی اند و قدرت تأثیرگذاری متفاوتی دارند.
- ❖ نسبت گوینده با ما نیز در پذیرش یک نظر مؤثر است. به عنوان مثال سخنان خویشاوندان و دوستان صمیمی، از نظر روانی تأثیر بیشتری بر ما دارند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

➤ مغالطه در اثر عوامل روانی:

❖ در طول زندگی جملات مختلف در زرق و برقهای احساسی و روانی پیچیده و سپس به ما عرضه می شوند. انسان اندیشمند باید بتواند مطلب اصلی را از لابه لای امور فرعی بیرون بکشد به دور از احساسات، درباره آن قضاوت کند.

❖ تأثیر امور روانی به حدی است که در مواردی برای مطالب غلط دلیل تراشی می

کنیم.

خبرگزاری فارس

اکنون به چند مورد از شیوه‌هایی که از نظر روانی قصد تأثیرگذار غلط بر انسان را دارند توجه کنید.

➤ مغالطه مسموم کردن چاه:

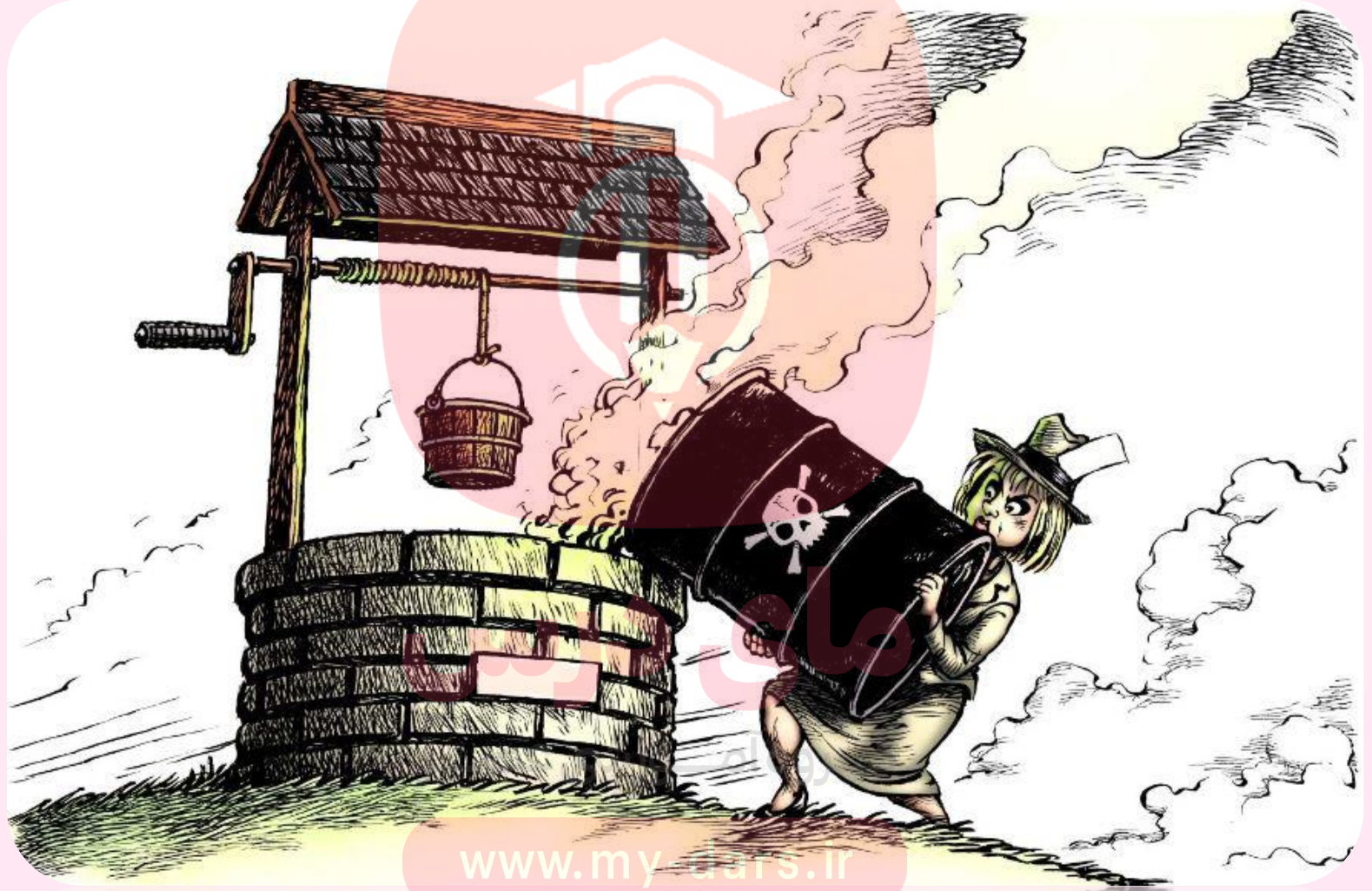
در این روش شخص مغالطه‌گر بدون ذکر دلیل تنها ویژگی‌های ناشایست و نامناسبی را به یک نظریه یا پیروان آن نسبت می‌دهد تا کسی جرئت نکند به آن نظر توجه کند یا آن را بپذیرد.

۱- شخصی بدون آن که استدلال معتبر یارائه کند، می‌گوید: تنها یک ترسو می‌تواند به این نظر معتقد باشد.

۲- شخصی تحت تأثیر چشم و هم‌چشمی‌های غلط در جامعه می‌گوید: باید هر جور

شده هدیه گران قیمتی تهیه کنیم؛ وگرنه آبرویمان می‌رود.

مغالطه مسموم کردن چاه: ➤

www.my-dars.ir

➤ مغالطه تله گذاری:

در این روش برخلاف مغالطه مسموم کردن چاه، ویژگی های خوب و شایسته ای را به نظریه ای باطل یا معتقدان به آن نسبت می دهند و برای افراد تله می گذارند تا به سمت پذیرش آن گرایش پیدا کنند. در می گویند. در اصطلاح عامیانه به این روش «هندوانه زیر بغل کسی گذاشتن» مثال: شخصی بدون ذکر دلایل کارآمد بودن طرح خود می گوید: هرکس درک عمیقی داشته باشد، تأیید می کند که طرح من بسیار کارآمد است.

➤ مغالطه توسل به احساسات:

عواطف و احساسات نقش مهمی در زندگی ما دارند. بدین جهت احساسات ما می توانند در تصمیم گیری های غلط و خطاهای ذهن ما نیز تأثیر داشته باشند. خوب فکرنمی کنیم ، به عنوان مثال هنگامی که به خشم می آییم یا می ترسیم باید مراقب باشیم که هنگام بررسی یک نظر، احساسی عمل نکنیم و تا آنجا که می توانیم عقلانی و منطقی بیندیشیم. در صورتی که بدون ذکر دلایل معتبر از احساسات افراد سوء استفاده شود، آنرا «مغالطه توسل به احساسات» می نامند.

مثال: کلاهبرداران گاه از راه ایجاد طمع در افراد آنها را فریب می دهند. .

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

➤ مغالطه توسل به احساسات:

طرح اسلام هراسی در غرب، از راه ایجاد حس ترس در مردم، آنها را به پذیرش نظریات سیاسی احزاب مورد نظر سوق می دهد.

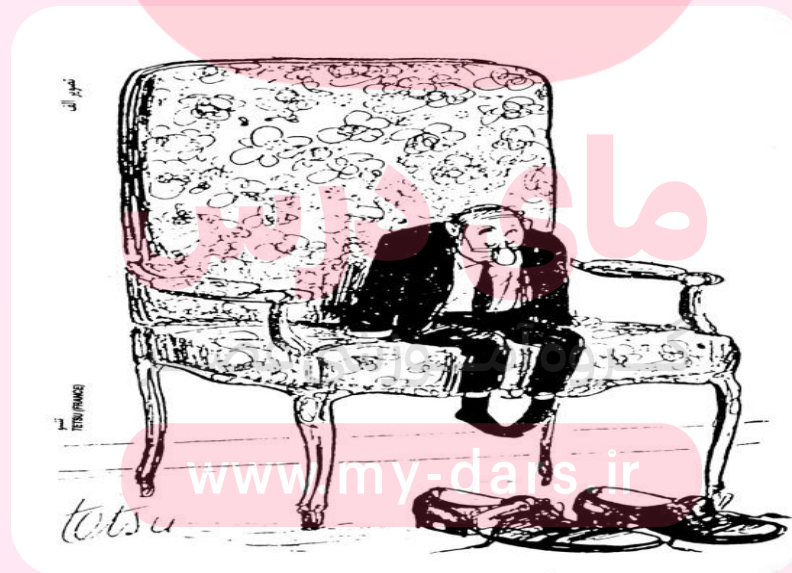
با استفاده از حس ترحم در مردم، عده اد سودجو، از کودکان خیابانی برای پرکردن جیب های خود استفاده می کنند. حس خودخواهی باعث می شود که گاهی اشتباهات خود و بستگان خود را نبینیم یا به ناحق از آنها حمایت کنیم. خود خواهی و خود دوستی باعث شده است در طول تاریخ، افراد نالایق از طریق تملق و چاپلوسی به مناصب مختلفی نزد شاهان ظالم دست یابند.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

➤ مغالطه بزرگ نمایی و کوچک نمایی:

با بزرگ نمایی بدون ذکر دلیل سعی در تأیید نظری داشته باشیم و با کوچک نمایی بدون ذکر دلیل ، سعی در مخفی کردن حقیقتی داشته باشیم.
مثال : چندبار اتاقم را تمیز کنم؟! نمی توانم که تمام عمر اتاقم را تمیز کنم! از این روش در کاریکاتور نیز استفاده می شود.

سوالات:

۱- مقصود از تفکر نقادانه یا سنجشگرانه چیست؟ مقصود فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره نحوه صحیح تفکر است.

۲- کاربردهای استدلال را بنویسید. درک حقیقت، اقناع دیگران؛ غلبه بر دیگران.

۳ نوع مغالطه بکار رفته در هر یک از موارد زیر تعیین کنید.

الف) انتشارات سمت در سال گذشته ناشر برگزیده نمایشگاه بین المللی کتاب تهران شناخته شد زیرا ده عنوان از دویست عنوان کتاب های پرفروش سال را به خود اختصاص داده بود. **مغالطه بزرگ نمایی**

ب) در این دنیا زیبا، تنها کج اندیشان خودرای و مستبد هستند که برای آزادی انسان چارچوبی تعیین می کنند. **مغالطه مسموم کردن چاه**

سوالات:

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

- ۱- یکی از کاربردهای استدلال است. **درک حقیقت**
- ۲- به استدلال هایی که در علوم تجربی و علوم انسانی جهت فهم حقایق علمی بکار می روند می گویند. **برهان**
- ۳- در، هدف شکست دادن طرف مقابل است. **جدل**
- ۴- مقصود از تفکر..... یا..... فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره نحوه ه صحیح تفکر است. **نقادانه - سنجشگرانه**

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

سوالات:

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- در علوم تجربی و علوم انسانی در پی فهم حقایق علمی هستیم. به استدلال هایی که در این علوم به کار می روند جدل می گویند. **نادرست**

۲- اقناع دیگران؛ در گذشته در فن خطابه بررسی می شد. اما امروزه رسیدن به چنین هدفی، علاوه بر خطابه، شامل تمامی روش های اقناعی می شود که برخی از آنها در تبلیغات نیز به کار می روند. **درست**

۳- در یک مناظره تلویزیونی، طرفین در پی اقناع یکدیگر نیستند؛ هدف آنها شکست دادن

طرف مقابل است. **درست** گروه آموزشی عصر

خدایا چنان کن سر انجام کار تو خشنود باشی ما رستگار.

از حسن توجه شما خوبان سپاسگزارم.

شریفی پور

مای دارس

گروه آموزشی عصر

پایان www.madars.ir